

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cvrsvs Philosophicvs**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

Controversia II. De materia prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](#)

enim resultat in instanti, in quo est priuatio, resultat quādo non est inhaesio, quā est fundamentum illius: si resultat quando est inhaesio, resultat quando non est priuatio: ergo sicut tenentur concedere id, quod non existit esse fundamentum talis tercia entitatis dum non existit, etiam poterunt dicere denominare subiectum, praeципue cūm tercia illa entitas non appareat quid sit, neque ad quod prædicamentum reducatur.

15 Respondeo mutationem esse formam quandam non physicę vnam, sed moraliter, & denominationem mutari esse moralem, & non physicam, ac proinde non requirit formam physicę existentem in instanti, in quo denominatur, sed sufficit, si partim existat, partim extiterit, sicut denominatio præteriti sumitur à forma, quā non est, sed fuit; & denominatio futuri à forma, quā non est, sed erit, & ego dico prior Antichristo per meam existentiam durantem nunc, & per existentiam Antichristi postea duraturam, quā modō nihil est; & posterior Adamo per meam existentiam durantem nunc, & existentiam Adami, cuius duratio iam præterit, & modo nihil est.

16 Obiic nos dixisse priuationem non posse esse principium totius, quia opponitur priuatio cum toto contradictriori ratione habitus, quem totum includit, cui priuatio mutuò opponitur tanquam esse, & non esse: Sed similiter priuatio inhaesio & inhaesio, quā est idem ac generatio realiter opponuntur contradictroriē: ergo priuatio inhaesio nullo modo potest esse principium generationis.

17 Respondeo in primis priuationem, & habitum non opponi contradictroriē, si ad diuersa tempora referantur, sicut referuntur in mutatione, in toto autem deberent ad idem tempus referri, quia totum substantiale est quodamens physicum permanentem, quod est totum simul, & non potest esse partim in hoc instanti, partim in sequenti, sed in omni instanti quo durat est secundum se totum, alia nunquam estet totum, quia cūm habeat vniōnem physicam partium, & hāc non potest esse in instanti, in quo non est vtraque pars, implicat illud esse totum sine co-existentia omnium partium. Mutatio verò est totum quodam morale, cuius partes non habent vniōnem physicam, sed moralem, quā constitit in immediata successione, ac proinde potest esse, quin partes illius sint simul, quia mutatio est ad instar successionum in ratione effendi, licet in ratione denominandi denominat subiectum mutationis, sicut spatiū hora labitur successuē: in instanti verò dicitur horam completam fuisse elapsam, & ante terminatiū illius non dicitur horam fuisse elapsam.

18 Addo me non asservare priuationem inhaesio esse principium generationis, sed alterius entitatis, mutationis videlicet, quā componitur ex generatione tanquam parte, & priuatione præexistenti eiusdem tanquam alterā compare; in toto autem hoc non potest excogitari, quia ex entitate totius, & negatione præexistenti non componitur alia tercia entitas, neque inuenitum est nomē ad significandam illam successionem negationis præcedētis, & totius subsequens per modum vniōnis. Inquires quādū duret mutatio? Respondeo tantum durare in prima productione formæ quam includit, quia tunc tantum dicitur subiectum se habere aliter ac ante se habebat, in secundo verò instanti, quia forma conferatur, subiectum eodem modo se habet cum illa, ac se habuit in instanti precedenti, quo talis forma fuit producta, & illam recepit. Nihilominus subiectum dicitur mutantur non solum in illo instanti; sed in subsequentibus sumptā denominatio à forma præcedenti, sicut Petrus dicitur filius Ioannis non solum in instanti, quo eum genuit, sed postea per denominacionem sumptā a generatione precedenti, & mulier dicitur nupta ex contractu matrimonij iam præterito. De mutatione subiecti per receptionem formæ accidentalis nihil peculiare occurrit dicendum, eodem enim modo philosophandum est ac de mutatione per formam substantiale, & dicendum priuationem non esse principium totius accidentalis in factō esse, neque generationis accidentalis, vt generatio est, sed tantum illius quatenus est mutatio per priuationem ipsius, ex cuius confortio resultat mutatio tanquam ex duabus partibus.

19 De productione materia primæ & Angelii dicendum est esse illius principium terminatiū intrinsecum modò explicatum ipsam materiam primam, & ipsum Angelum. An verò materia prima, & Angelus sint principia illius in genere cause materialis dicam Controu.

Franc. de Oviedo, Philosop. tom. I.

13. Physic. Punct. 3. vbi disputabo an creatio habeat causam materialem. Priuatio principium non est creationis Angelii, aut materia prima, nequē ad illam aliquo modo conducit, neque tanquam componens mutationem, quia non est subiectum, quod mutetur, & ad productionem Angelii seu materia prima secundum se impertinenter se habet negatio præcedens, quia illa productiones in communi sententiā potuerū esse ab aeterno, deinde quia non appetat quo genere negatio præcedens possit pertinere ad productionem subsequens, nisi tanquam terminus à quo, vbi autem non mutatio, non est terminus à quo.

CONTROVERSIA II.

De materia prima.

M N I V M principiorum in particuliā materia prima primum est, ideo sibi p̄a alius primum in nostra disputatione locum obtinet.

P V N C T V M P R I M V M.

Materia primam dari statuitur.

M Vt triplicem respectum includit materia; ad formam, quā ex illa educitur, & in illa recipitur, illique vniōrit; ad totum, quod ex illa componitur; ad agens quod circa illam operatur. Iuxta hos respectus diuersas induit denominaciones, in quas diuidi solet, est enim apud antiquos celebris materia diuisio in materiam ex qua, & in qua, & circa quam, que diuisio partitio non est totius actualis, vel potentialis, in partes actū, vel potentia illud componentes, sed ciudemmet indiuisibilis entitatis in diuersa munera, quibus fungitur. Materia ex qua in ordine ad totum dicitur, quod ex illa componitur, & cuius est pars materialis. Materia in qua per ordinem ad formam denominatur, que in illa recipitur, si materialis sit non creata, & in qua plurimas exercet operationes. Materia circa quam dicit respectum ad agens, quod operatur circa illam. Ex his respectibus duo priores ad conceptum metaphysicum spectant materiam, quā munus subiecti receptionis, & informationis exercet respectu formarum, & in ordine ad totum, quatenus est primum subiectum, quod compositum totius necessariō debet esse, & consequenter receptuum formarum, vel solum illi vniōne, nequit enim sine vniōne ad formam totum componere; & multi asservunt de conceptu metaphysico constitutio illius esse potentiam receptionis, saltem in ordine ad vniōnem. Vitimus conceptus explicatus per materiam circa quam, quem habet in ordine ad agens, formaliter ad materiam non spectat, cuius adæquata ratio primi subiecti, tota est in ordine ad compositum & ad formam, sine illo ordine ad agens, quod actus non est potentiarum quas habet materia, vt formam recipiat, illamque sibi vniat, & totum peragat compositum, quibus tota essentia materia prima circumscribitur.

Materia aliter in transuentem, & permanentem diuidi solet, alia in materiam extrinsecam, & intrinsecam. Materia permanens, seu intrinseca dicitur, quā verè est materia ex qua totum componitur, quā illi intrinsecè permanet. Materia extrinseca, seu transiens est totum corruptum ad generationem aduenientis, lignum v.g. ex quo solemis dicere, fieri ignem, qui intrinseca formam ligni non includit, imo illam excludit, & expellit a materia ligni; & ideo illi dicitur extrinseca, quia ex tali forma, tanquam ex termino extrinseco generationi ignis transit materia ligni, & forma ligni ad formam ignis. Hac materia transiens, seu extrinseca propriè materia non est, quia non totum componit, neque illius est subiectum, sed potius forma in subiecto recepta, quā simul cum materia totum corruptum componebat.

Alia est partitio materia in Physicam, & Metaphysicam. Materia physica, est materia de qua agimus, quia propriè materia dicitur, quia verè & realiter componit totum substantiale: Materia Metaphysica est, quia metaphysicē tantum, & per rationem totum componit per modum

M 2 partis

partis materialis, scilicet genus, quod metaphysicè tantum materia dicitur.

4 Institutur præsens controvressia de materia prima, quæ supra conceptus assignatos in ratione prima dicit non dari aliam, in qua ipsa subiectetur, ideo compositum substantiale multi appellant materiam secundam; materiam, quia recipit accidentia, & per uniuersum ad illa constituit aliud compositum accidentale, cuius materia dicitur: secundam, quia supponit aliam, ex qua totum compunitur. Alij materiam secundam appellant subiectum dispositum accidentibus ad formam substantialiem recipiendam, non quia hæc in illa recipiatur, sed quia illa praecedant huius receptionem. Receptio enim accidentium antecedit ordine naturæ quasi subiectum sternens ad receptionem formæ substantialis, ideo materia his accidentibus vestita materia proxima dici solet. Ex his dimanauit materia definitio, quam postea expendam.

5 Dari materiam primam demonstrant Philosophi ex mutua corruptione, & generatione formarum, quæ aliquod commune subiectum euidenter demonstrant, quod primus est, vel in aliud primum nos ducere necesse est, si enim primum non est subiectum, aliud habebit, quod primum erit: si alio caret, si tamen illud habeat, primum non erit, tamen ad aliquod ex illo peruenientum, quod subiectum aliud non supponat, ne in infinitum procedatur, quod fieri non posse de omnibus causis demonstrat Aristoteles, vt ad primum perueniat, quod si in materiali causa licet nobis in infinitum procedere, eadem licentia in efficienti liceret vni, quod communis hominum apprehensio reprehendit.

6 Confirmatur & declaratur idem discursus: euidens est produci aliquid, quando subiectum incipit ignefici amissam formam ligni: ergo datur aliquod commune subiectum. Probo consequentiam: si nullum daretur subiectum commune, totus ignis secundum se totum inciperet esse, & totum lignum secundum se totum definieret, & productio ignis esset creatio, & corruptio ligni annihilatio ignis, & agens naturale naturaliter creare, & annihilare. Deinde si nullum daretur commune subiectum, alteratio facta in ligno, vt illam formam ignis subsequatur, omnino esset impertinens, cum productio caloris non fieret in subiecto, in quo producenda erat forma ignis. Secundo vel adueniente forma ignis, permanet calor in subiecto, quod ad illam erat dispositum, vel non manet: si manet, ergo datur unum commune subiectum calori, & forme ignis, quemque si ignis forma, sive accidentalis, sive substantialis: si non manet, impertinens fuit calorem prius produci, qui nunquam igni coexistit, & ita in illum influere non potest, nihil enim insuit in aliud, quod simul cum illo non existit. Si dicas calorem non existenter præcessisse conducere ad productionem ignis, quia subiectum dispositum reliquit, quod Thomistæ vocant materiam sigillatam permanere, sanè subiectum aliquod fateris quod dispositum permaneat, & sit, sigillatam ad formam ignis, quod nos probare contendimus, admissio enim aliquo subiecto facile conuincitur illud debere esse primum, vel aliud primum supponere, ne in infinitum processus admittatur.

7 Confirmat aliter eamdem conclusionem eadem corporis formarum facta ad introductionem alterius: quando producitur forma ignis non destruitur totum, quod esset in ligno ergo datur aliquod commune ligno, & igni, in quo forma ignis recipiatur. Antecedens supra probatum, alio modo probo, vt eiusdem consequentis nouam consequentiam eliciam. Forma ignis defruere non potest subiectum in quo recipitur necessario supponit ad sui productionem, & conseruationem: ergo illud in quo recipitur forma ignis remanet: sed illud erat in ligno corrupto: ergo aliquid, quod erat in ligno permanet in igne, quod est subiectum in quo ignis forma recipitur: Præcessisse in ligno, illud in quo recipitur forma ignis, sic probo: forma ignis produci nequit non præsupposito ligno: ergo illo indiget, vt in aliquo illius recipiatur, præcisè enim destruere ligni nihil posset conducere ad productionem ignis, nullam enim connexionem, neque dependentiam immediatam habere potest entitas positiva ignis à negatione ligni. Discursum corroborat viuentis nutritio. Homo quando per corruptionem alimenti fit maior, vel sibi vnit aliquid alimenti, quod ex illo non corrumperatur, vel totum quod erat in alimento destruit.

Si primum dicas: ergo datur aliquod commune subiectum formæ alimenti corruptæ; & formæ hominis, quia per nutritionem ad illud extenditur. Secundum, scilicet, totum augmentum, & quidquid substantia erat in illo corrupti, dici nequit, quia præcisè per corruptionem alimenti viuentis non potest fieri maius, quia non esse alimenti, quod ponitur per illius corruptionem, formaliter non spectat ad constitutionem viuentis, neque per illud hoc potest accrescere, alij accresceret per negationem productionis alimenti, ex vi cuius eadem negatio ponitur, quia per corruptionem poneretur, negatio enim productionis, & corruptio intrinsecè non distinguuntur.

Quidam neotericus Complutensis affirmat: materiam primam nec de potentia Dei absolute posse esse sine forma, me pro opposita sententia refert, afferitque me defendere de facto aliquando existere fine forma ex defectu dispositionum. Hic esse manifestam imposturam me legenti dubium non erit, cùm expressè dixerim formam esse velle materiam primam semel informatam aliqua formæ substantiali non posse naturaliter permanere absque illa forma. Videamus modò, quid contra ea, quæ afferro, & contra id, quod falsò mihi imponit, ille inuenierit.

Arguit primum: magis dependet materia à forma, quā ab accidentibus, sed non potest existere sine accidentibus: ergo nec sine forma. Instauit hoc argumentum: Anima rationalis non potest existere sine præsentia, & tamen potest existere sine materia: ego non bene infertur ex eo, quod materia non possit existere, sine accidentibus, quod non possit sine forma.

Rufus respondi disparem esse rationem, quia materia per simplicem emanationem producit suam præsentiam, & ita semper est in actu primo ad illam producendam, & in actu secundum erupit, formam verò non recipit, nisi dependenter ab alijs principiis actiuis, que si absint, vel si non influente materia formam recipere non potest.

Solutionem hanc intendit impugnare ex eo quod materia prima non sit principium actuum præsentia, aliud ut accidentis, insuper quia si esset principium actuum accidentium esset principium actuum saltem inadæquatum formæ substantialis. Materiam primam non esse producendum sive præsentia probare non poterit hic Author, & est valde commune in scholis, quamlibet entitatem producendum esse sive præsentia, dicere autem materiam primam esse principium actuum, vel inadæquatum formæ substantialis paradoxum est inadictum inter Authores classicos: sed hinc esse principium inadæquatum formæ, dum absit alia compincipia actiua inadæquata perinde erit in ordine ad illam producendam, ac si nullam virtutem adæquatam haberet. Demum, esti materia prima non sit principium actuum sive præsentia, saltem illi debet independenter à qualibet alio, quod sufficit, vt naturaliter materia sine præsenti non sit, vt eam semper habeat saltem à Deo productam. Cur autem supernaturaliter sine præsenti esse non possint, alij viderint, ego enim defendo posse supernaturaliter quamlibet entitatem omni vocatione carere. Hoc autem assertere necessarium mihi non est, quia rationes, quæ pro inseparabilitate cuiuslibet entitatis ad aliqua præsentia adducuntur, nullo modo proponunt inseparabilitatem materiæ à forma, ac proinde illis inspectis facile ex eisdem disparitatis caput dignoscetur.

Instat insuper: materiam primam non posse esse naturaliter sine primis qualitatibus, quæ non producuntur per simplicem emanationem: sed dependenter ab alijs extrinsecis principiis. Respondeo calu, quo materia producetur sine primis qualitatibus, eam informantibus, aut modo supernaturaliter illis omnibus priuaretur, materialiter, sine illis fore conseruandam, semel tamen cum illis productam non posse naturaliter illis carere, quia non dependent vna qualitas, nisi per aduentum alterius illam expellentis. Idem affero de formis substantialibus, et si de illis non possit ita efficaciter probari, quia difficile impugnatur, qui assertet formam substantialiem corrupti ex defectu dispositionum absque aduentu alterius.

Instat, omnis locus naturaliter est repletus corpore: ergo attingit materiæ ordine omnis materia est informata aliqua forma. Concedo, consequens, quod mihi verum, quia tamen ex antecedenti non infertur, nego consequentiam. Ratio disparitatis est, quia in prima creatione mundi totum

Prado 1.
part. C.
l. art. 5.

9

11

12

etum spatum, quod est intra lunę concavum tantum
sunt repletum corpore quantitatio, cum verò quantitas,
& materia prima non corruptantur naturaliter semper
remanent occupantia idem spatum. Quod si aliquando
hoc corpus condensetur tunc aliud raret, & sic semper
manet totum spatum occupatum. Deinde necesse est in
rerum natura vacuum non dari, ut vacuum corpus medio
alio recipiat influxus corporum coelestium, quia non pos-
set recipere corpus, quod vndeque esset in vacuo, nec li-
nea recta corpus illud, quae supra se spatiū vacuum
haberet etiam si per latera corporibus aliis cingeretur.

13 Producta tamen materia cum forma, quis defen-
dere poterit posse hanc amittere ex defectu disposicio-
num, abique eo quod ab alia expellatur, & ita aliquan-
tulum sine forma permanere, donec sufficienes disposi-
tione ad eam recipiendam adueniantur. Insuper naturaliter
sive supernaturaliter materiam sine forma esse, aut
creari contigerit, seu contingat, conclusio est adhuc in
eo casu naturaliter esse conferuandam. Respondet hic
Author, nunquam materiam spoliari quadam forma an-
tequam habeat dispositiones sufficientes, hoc esti verum
iudico, & debet ille probare. Afferui insuper facilius esse
formam sine dispositionibus introduci, quam omni forma
care. Totum hoc gratis dicitur, & contra rationem, quia
certum est formam non, nisi ad exigentiam dispositionum
produci; materia vero sine forma non posse esse inquisi-
tionem vocetur, & nulla potest ratione efficaciter suaderi,
& casu, quo accideret omni forma materiam spoliari
naturaliter sine illa conferuandam esse, suaderat ratio effi-
cax desumpta ex eo, quod materia sit entitas creata de-
pendens vnde à Deo tanquam a principio efficiendi, & à
nullo alio in aliquo genere causa.

14 Rationes quibus Recentior iste intendit probare ma-
teriam nec de potentia Dei absoluta posse existere sine
forma leuis momenti sunt. Prima est, quia materia est
potentia, & nullum habet actum, nisi ratione forma.
Secunda, quia non indereminata specie, nisi per
formam, & nihil potest existere, nisi in specie determinata.
Tertia est, quia materia dependet à forma in ge-
nere causae formalis. Ad primam dixi materiam esse pu-
ram potentiam physicam, & habere per se ipsum suum
entitatum actum, & existentiam secum identificatam,
dato tamen quod non habet existentiam identifica-
tam, de facto existenter per existentiam formae, formam abla-
ta posset materie dari existentia superaddita distincta à
forma. Ad secundam dico materiam per se ipsam specie
distingui à forma, & ab alia qualcumque entitate, & ita
per se ipsam habere suam speciem inadæquatam, seu ina-
dequate entitatem. Ultima ratio continet doctrinam ma-
nifeste fallam: materia enim est simplex entitas, & non
composita ex materia, & forma, & ita non potest ab
haec dependere in genere cause formalis, haec enim
dependet ex propria totius constituti per formam.

15 Obiicit sibi hic Author materiam, & formam produci
per duas actiones, ex quo duo inferentur, unum est
quilibet ex vi actionis terminata ad ipsam habere suam
existentiam, ad quam terminatur quilibet actio produc-
tiva. Alterum est vnam actionem posse separari ab alia.
Ut huic rationi respondeat multa involuit implicacionis
bus scientia, dicit materiam, & formam non fieri, sed
totum compositum, & ita materiam non creari, sed con-
creari, quia non accipit esse, sed subesse, & ita fieri actio-
ne, quia sit totum, vnde materia non habet esse creatum,
neque eductum, sed communicatum per formam, & sicut
non est producta, sed comproducta, ita non est existens,
sed coexistens. Quanta spongea ad haec exhaustienda hīc
opus est. Si materia, & forma non sunt, sed totum compo-
situm, eadem dependentiam habebunt materia, &
forma, & totum compositum; dependentia enim est actio,
ergo si indiuisibiliter terminant eadem actionem, eande-
m dependentiam habent: ergo non magis creatur, aut
educitur materia quam forma & totum, nec forma, quam
totum, & materia, nec totum, quam vtraque. Confirmo
& explico hanc rationem. Actio, quā proicit totum, vel
est creatio, vel eductio. Si est creatio: ergo materia, for-
ma, & totum, quae per illam inter indiuisibilem actionem
productum, creantur. Si est eductio: ergo materia, for-
ma, & totum educuntur, id enim creatur, quod per crea-
tionem productum, & educitur quod productum per
educationem.

Franz. de Onieda, Philosoph. Tom. I.

Dices eammet actionem esse actionem respectu formæ,
& creationem respectu materiæ. Respondeo: implicare
eandemmet actionem esse creationem respectu unius ter-
mini, & educationem respectu alterius, nam eo ipso,
quod sit eductio respectu unius termini, debet ipsa de-
pendere à subiecto, eo ipso, quod ipsa dependeat à subie-
cto, ab eodem dependet, quod ex vi illius productum est;
eatenus enim terminus dependet à subiecto, quatenus il-
lius terminus à subiecto dependet, aut non dependet, quid-
quid autem à subiecto dependet in genere causa materia-
lis educationis est.

16 Insuper quando per generationem, corrupta forma præ-
existente, noua alia producitur ab agente naturali, vel hoc
agens simul conservat materiam, & producit formam,
vel solum formam producit. Si primum dicatur insertur
materiam conservari per creationem ab agente naturali,
quod implicat. Si secundum: ergo iam actio, & forma
producuntur per actiones inter se adiquatæ distinctas.
Respondet Carmelitani Discealceti in physica: materiam
petere fieri èdem actione, quia fit, & conservatur totum
per accidentem tamen posse fieri actione peculiari. Contra:
ergo iam per accidentem habebit specialem existentiam ex
vi specialis actionis, quia productum distinctum ab existen-
tia formæ: ergo non est illi essentiale existere per existen-
tiam formæ.

17 Secundò respondet Arauxo lib. 8. Metaph. q. 1. art.
2. in fine, & art. 3. ad 3. num. 10. & 11. existentiam non esse
rationem formalem terminandi actionem, sicuti non est
ratio formalis constituendi rem, sed tantum conditio. Ita
posse dari creationem à Deo procedentem, ex vi cuius
materia producatur, licet ex vi illius non habeat existen-
tiam, sed vi aliis actionis, quia debeat creationem co-
mitari terminata ad formam, & ad illius existentiam, ex
vi cuius per eandem existentiam materia, & forma consti-
tuuntur existentes. Doctrinam huius solutionis existimo
legitimè inferri ex eo, quod existentia sit quid superaddi-
tum entitatem, aut rei existenti, verumtamen consequen-
tis falsitas antecedentis falsitatem ostendit, non enim con-
cipi potest, quid praestet actio creativa materia adiquam
terminatur, si illi formaliter existentiam non tribuit, nec
quid sit materiam produci, si non est idemtice, & formalissime
dari illi existentiam, per productionem enim res
producta extra causas ponitur, & extrahitur ab statu pos-
sibilitatis, quod est formalissime esse existentem.

Audiui nescio quos Thomistas aferentes per hanc crea-
tionem constitui terminum in statu quadam reali ad ex-
istentiam. Viam ad existentiam libenter vocabo actionem
productum, verumtamen ex parte termini medium
quendam statum inter possibiliter, & existentiam appre-
hendi, nec per fictionem sine repugnancia intellectus
non capiet. Insuper commune est inter Thomistas produc-
tionem cuiusvis rei ad illius existentiam terminari, in qua
placuit Deo, Recentiorem, cum quo ago nobiscum
sentire.

18 Facilius videtur Recentiori solutio alia, quam adducit
Ioannes à sancto Thoma, in physica q. 4. art. 2. videlicet
materiam conservari eadem actione, quia ipsa, & to-
tum corruptum productum fuit, actio tamen illa conser-
vativa materiæ cessavit, quoad aliquem effectum sui vide-
licet, quod conservationem forma producere, & perfe-
uerant quod conservationem materiæ, sicuti si Deus
eadem actione conseruaret Angelum, & eius subsisten-
tiam, & postea natura angelica vniuersetur personæ diuinæ
perseueraret illi actio exercens munus conservationis
respectu naturæ angelicæ, & non respectu subsi-
stentia.

19 Doctrina haec leui operæ impugnat, actio enim que-
semel est productio, & conseruatio alicuius termini, non
potest eadem perseuerans non esse conseruatio eiusdem,
neque non exercere munus conservationis respectu eius-
dem, nam cum talis sit, & tale munus exerceat per se
ipsum implicat physicè eandem perseuerare, idemque
munus non exercere. Exemplum doctrinam non suaderet;
implicat enim propter rationem traditam: si enim Ange-
lus & illius subsistitia per eandem actionem à Deo con-
seruaretur, & subsistitia creata Angeli deperderetur ra-
tione hypothetice visionis, aut ex quous alio capite defi-
ceret antiqua actio, & inciperet noua alia terminata ad
naturam angelicam tantum, vel ad naturam, & nouam
unionem ad Verbum.

M 3 Deinde,

22 Deinde, & si hoc totum admitteretur, quod Philosophia non permisit, adhuc argumentum integrum permanebit, quia actio actusque, quae tantum exerceret munus conseruationis respecta materie, & noua actio, quae ad formam denud genitam terminatur distincte essent, & distinctos terminos haberent: ergo actio antiqua terminatur ad existentiam materie, & alia noua ad existentiam forma: ergo materia habet existentiam distinctam ab existentia forme, quod est contra Thomistas, & contra hunc, quem impugno est, ut ipse fatetur, dum Carmelitanos impugnare. Admissa iam hac duplice actione, non potest reddi ratio cur hac iam suo termino non possit, ab illa, & ab illius termino separari, nisi manifeste petatur principium, dicendo materiam primam non posse separari a forma.

23 Redit Recensio iste ad doctrinam, quam apud Carmelitanos impugnauerat de confortio duarum actionum inseparabilium, quia ipso teste principium patitur, & non occurrit argumentum, quo probetur materiam primam habere existentiam distinctam ab existentia forme.

24 Afferit insuper Deus eadem voluntate, quia decernit esse materiam decernere, quod sit associata forma, quod ita vult esse, ut primum sine secundo Deus discernere non possit. Dixi ego posse Deum liberè habere hoc decretum non confundandi materiam sine forma, & me reprehendit hic Author, quia ad ea, quae sunt cognoscenda in terra ad caelestia recurso, contra illud Sapientia 9. Sicut, que in prospexitate nostra sunt inuenimus cum labore, que in celo sunt, quis investigabit? Afferitque ea, que Physicè, aut Metaphysicè tractantur non dependere ex aliquo decreto libero Dei, neque in omnibus recurrente esse ad asylium scientiarum conditionatorum.

25 Quorūm hæc scientiarum conditionatorum mentio sed que animum pungunt non facile à memoria dicuntur. Affectus impugnandi alienam sententiam in propriae impugnationem exemplit. Ad caelestia, & diuina recurrere admittendo, posse aliquando contingere decretum, quod aliter ipse non posse affirmat defectuosum esse dicit. Decreto isto libero, quod possibile admittit nullo modo indigo ad meam sententiam explicandam, & defendendam sine illo decreto, quod iste Author de facto esse dicit, illius opinio subfistere non posset, attendat ille & iudicent alii, quis magis intra Philosophia terminos se contineat, & quis magis ad caelestia recurrat ut terrena explicet.

26 Rursus ex corruptione vniuersi formæ ad introductionem alterius, expulsionem ab aliquo communī subiectū efficerit infero. Si non daretur aliquod commune subiectū formæ ligni, & formæ ignis, ad productionem huius, non illa corrumpetur; Sed corrumpitur: ergo datur subiectū aliquod vtrique commune. Maiorem probo: cetera patent. Forma ligni non opponitur cum forma ignis existentis in rerum natura, alias per productionem formæ ignis corrumperent omnes formæ ligni, cùm omnibus enim eandem oppositionem habet qualibet ignis forma: ergo ex eo quod producatur forma ignis non corrumpetur forma ligni, si aliquod subiectū commune vtrique formæ non recipiat in ordine ad quod sit vtrique oppositio, & repugnantia. Respondet Antonius Gomeius in sua Antoniana Marg. corrupti vnam formam, vt alteri locum præstet, quia aduenit nouum corpus, & spatium est idem, ac antea, & cùm corpus adueniens penetrari non possit, cùm aliis præexistentibus, necesse est corrupti corpus illud spatium occupans, quod modò occupat corpus denud productum. Contrà: Si forma tantum repugnat in ordine ad locum, forma producta tantum intenderet remouere à loco præexistentem, quam per accidens corrumpetur, quia non illi spatium supererit, quod occuparet, sine quo subfistere non poterat: ergo sicut corporis cùm per impulsum encitur à loco, quem occupat, impunit impulsum corpori immediato, vt illi locum præstet: similiter quando forma cadaveris adueniret, forma equi, quæ à loco pellitur, intenderet occupare spatium corporis immediati, & hoc aliud immediatum spatium, & sic omnia corpora inter se cessabunt, vt quolibet suum locum retineat, debiliusque vincetur, cuius locum occupabit corpus immediatum, & sic omnia recessent, vt nouum corpus locum habeat, incorruptumque permanebit corpus quod occupabat spatium acquisitionis à corpore adueniente, acquireret enim spatium aliud, quod ratione corporis debilioris expulsi supereret.

27 Ultimò conclusionem hanc suadet ysus Ecclesiæ, quæ

reliquias Sanctorum veneratur, quia sub illarum materia fuerunt beatorum animæ: alias si nihil sanctorum in illis permaneret nullà ratione essent veneracione dignæ, quod hereticum est, & contra rationis lumen; quod barbaras adhuc nationes edocuit magna honore affectare corpora suorum virorum illustrum. Promiscue probauit ex productione formarum accidentialium & substantialium dari aliquod primum subiectū, quodque ex alteratione accidentalē, & productione formæ substantialis deducitur, utraque enim quæ convincit dari aliquod subiectū, quod dato, infert illud subiectū, vel aliud, quod ad ipsum supponatur esse primum. Ruris hoc primum subiectū esse substantialiam facilè ostenditur. Primum subiectū non supponit aliud, neque alicui innititur, neque ordinatur ad aliud quod præsupponatur ad ipsum: ergo non est accidentis, quod essentialiter supponit substantialiam, ad quam ordinetur: ergo est substantialia. Ex quo euidenter infero dari primum subiectū substantialia formarum sive accidentialium, sive substantialium. Infertur etiam ex praetatis, hoc subiectū, tale esse respectu formæ ligni, & formæ ignis, & omnium formarum, quæ mutua corruptione, & productione impugnantur. An vero hoc subiectū in se continet formas substantialias, definiri certò nequit, quoque probemus formas constituentes composita, quæ mutua corruptione, & productione agi videmus, substantialia esse, quod si simul statuatur extra controvensionem erit, hoc primum subiectū habitudinem dicere ad formas, non solum accidentales, sed etiam substantialias, quæ in se continet; id præfabio Controvergia 3.

Ex ratione primi subiecti materia incorrumpibilitas 28 nobis innoteat, quia nulla potest dari causa creatæ exigens corruptionem illius, cùm enim subiectū non habeat, non potest esse incompossibile cum alia entitate in ordine ad subiectū, neque aliam incompossibilitatem habere: Quia omnis incompossibilitas in ordine ad subiectū defumitur, quod autem cum nulla entitate incompossibilitatem habet, cùm omnibus est compossibile, & à nulla potest corrupti, quia nulla entitas potest corrupti ab illa cum qua est compossibilis. Neque dici potest materiam primam corruptibilem esse, quia absque illo contrario deficit, ex eo quod non poterat perpetuò durare, sed per certum tempus, quo transacto, illius est adimpleta exigentia, & ex defectu exigentia ad vteriore durationem deficit, quia hoc desinendi genus tantum accidentibus valde imperfectis tribuitur, & adhuc in his dari non certum est apud omnes.

Infertur etiam materiam primam esse simplicem entitatem, hoc est, non compositam ex subiecto, & formâ, quia cùm ipsa primum sit subiectū non debet formaliter constitui per formam, que subiectū supponit, quod sit entitas, quæ formam ligni recipit, est composita ex dubius partibus essentialibus, quarum una supponeretur ad aliam, non secundum se totam, materia prima diceretur, sed secundum illam partem, que ad alteram supponeretur, que est primum subiectū. Lege Soar. disp. 13. Metaphysicæ fact. 3. & me vide Controvergia 3. Puncto 1. vbi probabo formam cuiuscumque composti simplicem esse supponitum simplex subiectū.

Probauius iam dari materiam primam; illius definitio petenda est ex Arist. i. Phys. c. 9. vbi illam his tradidit verbis: Materia prima, est primum cuiusque subiectū, è quo quidpiam eo sit pacto, ut non per accidens īst. Subiectū se habet loco generis: particula primum materiam discriminat à composito, quod subiectū dicitur aliquorum accidentium, & à forma, quæ plura recipit, non tamen vt primum subiectū, quia materiam respicit ut subiectū saltem informationis: per reliquum definitionis, differt materia ab Angelo, qui est primum subiectū suarum passionum, ex quo sunt: compositum autem, quod refutat, est secundum accidentem, hoc est, accidentale, quia Angelus supponitur iam substantia constituta, ante aduentum talis accidentis. Ex quo inferes non plenè demonstrari existentiam materie prima etiam probauerimus esse primum subiectū, quoque probemus tale esse respectu formarum substantialium, quod eunquam Controvergia 3. Punct. 1.

Circa hanc definitionem explicandum est, quomodo materia subiectū formæ dicatur; quam cautelatim exerceat circa materiam; quomodo forma simili cum materia componat totum, eo pacto, ut non dicatur per accidentem inesse, & totum accidentale constitue, aliaque huiusmodi,

huiusmodi, que hanc Controuerſ. & immediate venturam adimplebunt.

P V N C T V M II.

An materia prima recipiat formas media superadditā.

Aliud est materiam esse subiectum informationis, aliud receptionis, hoc est, aliud est materiam recipere formam mediā passione tanquam causam materialem illius, aliud sibi formam vnire, materia prima ad virtutemque actum potentiam habet, tum ut formam sustentet, tum ut illam sibi vniat. De vtracu[m] inquirimus: An distinguatur à materia, vel cum illa habeat identitatem. Neque dubium est de his potentia respectu formarum accidentium, non enim dubium est potest, materiam primam aliquam formam accidentalem recipere, sibique immediate vniare, quia si qualibet formam mediā alia recipere in infinitum procedi necessum est, ne ad aliquam perueniremus, quae immediatè materiam attingeret. Certum est etiam materiam recipere formas aliquas accidentales mediis aliis superadditis. Si dicamus primas qualitates mediā quantitate recipere, sibique vniiri, trahitur tota disputatio ad formas substantiales, de quibus inquirimus an immediatè recipiantur in materia, & illi vniantur; an vero media aliquā potentia superadditā substantiali, vel accidentalii. Neque per ly mediatè, & immediate causalitatem, aut negationem illius intelligimus, superfunt enim questiones aliae ad examinandum; an forma & materia vniantur interieat vniione distincta: Et an forma mediā receptione superadditā recipiatur. Procedit tantum quæstio de potentia media inter materiam, & formam, quæ immediatè attingat causalitates, mediis quibus forma vniatur & recipitur.

PRIMA CONCLVSTO. Repugnat potentia substantialis materiam afficiens. Ex hoc infero formam non posse recipi in materia neque illi vniiri mediā potentia superadditā substantiali. Illatio est per se nota, antecedens seu conclusionem propositam probo. Omnis potentia superaddita essentialiter supponit subiectum, qui superadditur, tanquam radicem illius, & propter illud intenditur à natura: ergo non est subiecta, sed accidens: patet consequentia ex principiis, que trado in Metaph. Controuerſ. Punct. I. vbi probo, conceptum quidditatum accidentis esse intendi propter aliud, quod supponatur ad illud, & conceptum quidditatum substantiae esse non intendi propter aliud, quod supponitur ad ipsum, sed propter se, & propter illud, quod intrinsecè constituit, quod sicutem inadæquatè est idem cum ipso. Ex quo principio integrum, & legitimū discūlūm consilio: omne illud, quod est propter aliud à se distinctum, quod ad ipsum presupponatur, essentialiter est accidens. Omnis potentia superaddita subiecta est propter subiectum distinctum ab illa, quod ad ipsum presupponitur: ergo omnis potentia superaddita subiecto essentialiter est accidens. Maiorem statuam loco citato. Minorem probo. Potentia superaddita subiecto datur subiecto, & mediā illā exerceat actus potentiae, quae immediatè exercere non potest; ergo est propter subiectum, ut illud potens constituat; ergo est propter aliud, quod supponatur ad ipsum, quia omne subiectum essentialiter presupponitur ad illud, quod illi superadditur.

SECUNDA CONCLVSTO. Implicat materiam sibi vniire formam mediā potentia accidentalis; Probabo: omne totum compositum immediatè refultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per vniionem: ergo si forma substantialis immediatè vniatur potentia accidentalis, totum, quod constitueret forma, immediatè refultat ex formam, & ex potentia accidentalis: ergo totum illud essentialiter includeret tanquam inadæquatum, & materiale ad sui constitutionem potentiam illam accidentalē: ergo totum non est substantialis, sed accidentalis: probo hanc virtutem consequentiam: totum substantialis nihil includit tanquam constitutum sui, quod substantialis non sit, sed totum illud includeret potentiam illam, quæ non est substantialis, sed accidens: ergo non est totum substantialis. Dicces, illud totum compositum non esse constitendum per formam, & potentiam, cui immediatè vniatur, sed per

formam, & subiectum, quod est radix talis potentiae. Solutionem impugnat primum antecedens, ex quo totus discursus dimanauit, quod iterum repetet, & probo. Omne totum compositum immediatè refultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per vniionem. En propositionem positam in capite discursus, tunc solutioni directè oppositam. Vide claram illius probationem. Omne totum immediatè refultat ex partibus, quibus immediatè componitur: omne totum componitur immediatè tanquam ex partibus ex extremis, quæ immediatè attinguntur per vniionem: ergo omne totum immediatè refultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per vniionem. Minorem probo. Cetera parent. Vnū essentialis compoñit essentiaſter respicit partes vniandas, tanquam extrema illius: ergo illa que respicit vniō tanquam extrema illius sunt parts totius: ergo ex illis, tanquam ex partibus totum componitur.

TERTIA CONCLVSTO. Formæ substancialis, quæ de facto sunt, non recipiuntur in materia mediā aliqui potentia superadditā: quod sic probo. Materia prima ex se potens est recipere formas substancialis, nullā interieat potentia: ergo illas recipit absque potentia aliqui superaddita. Antecedens probo. Materia est potens recipere immediatè formas accidentales; ergo substancialis: Probo consequentiam: materia primariò ordinatur ad recipientias formas substancialis, & secundariò ad accidentales: ergo immediatè, vel saltem æquā immediatum influū debemus illi concedere respectu formarum substancialium, præcipuè cùm nulla probabilis ratio oppositum suadeat. Confirmatur: Potentia illa accidentalis superaddita, quæ daretur, potens est, ut ex illa educeretur immediatè substancialis formæ: ergo potiori ratione potentiam hanc habebit materia prima, quæ est substancialis, maior enim appetit proportionem inter subiectum educationis substancialis, & formam substancialem educendam, quam inter subiectum accidentale, & substancialem formam. Denique ex eo solim releganda est talis potentia actu existens, quod necessaria non est, neque fundamentum aliquid reperitur, quod probabiliter illius existentiam inducat.

QUARTA CONCLVSTO. Repugnat formam substancialis educi ex materia mediā potentia accidentalis. Hanc conclusionem existimo non ita efficaciter posse probari, sicut præcedentem, quia si quis dicere posse dari formam, quæ immediatè vniatur tantum materia substanciali, cum qua compositum substancialis constitueret, & quæ educeretur ex materia mediā potentia accidentalis, tanquam ex subiecto proximo adæquato educationis, vel tanquam ex subiecto inadæquato, quia educeretur immediatè ex ipsa materia, & ex potentia superaddita; existimo difficultè argumento efficaciter conuinendum esse, quia forma non ex eo, quod educatur ex potentia accidentalis, cum illa compositum constituit, si illi non vniatur; & facile posset defendi, formam educi ex potentia accidentalis, adæquatè, vel inadæquatè, & vniiri tantum materia prima. Nihilominus in hanc conclusionem trahor, quia est valde consona toti Philosophia, absque fundamento enim tribuetur accidentibus adhuc innata virtus, ut ex illis possit educi substancialis formæ, & proportione fingetur inter accidens, & substancialiam, ut hec ab illo tanquam à causa materiali dependeant. Virgo finis intrinsecus causa materialis est, formam ex illa educatam sibi vniiri ut constitutis compositum: sed potentia accidentalis non potest sibi vniire formam substancialem, neque cum illa compositum constitueret, ut nuper probau: ergo non posset esse causa materialis illius, quia deficiente sine intrinseco educationis, & causa materialis respectu aliquius entitatis implicat educatione orta ex illa, & virtus cause materialis in tali entitate reperta. Finem educationis est vniionem formæ ad subiectum, ex quo educitur, probatur tum ex natura cause materialis, quæ essentialiter ordinatur ad comprehendendum compositum mediā vniōne, tum ex inductione omnium cauarum materialium quas mouimus, quæ sibi vniunt formas ex illis educatas: & licet videamus formas vniiri subiecto, ex quo non educuntur, sicut ratione animū, nunquam tamen vidimus formam educi ex subiecto, cui non vniatur.

Obiectus primò: Substantia producit in genere cause efficientis aliam substantiam mediis accidentibus, vel faltem illam producere protest: ergo poterit in genere

cause materialis substantiale subiectum mediā potentiam accidentalē substantialem formam recipere. Antecedens probabile est valde inter Doctores, ac proinde adhuc qui illud negant, non verē dependenter ab illius falsitate conclusionem hanc defendent, que firmiores radices apud omnes habere debet, quam veritas, vel falsitas antecedentis, quarum vtrique est valde probabilis, & plures patrones haber in scholis. Respondeo, omisso antecedenti, negando consequentiam: disparitatem non vulgarem ex primita doctrina facilē ostendo. Forma substantialis educta debet constitutere unum compositum substantialis, & essentiale cum subiecto, ex quo educitur; & cum forma substantialis non possit constituere unum compositum substantialis, & essentiale cum potentia accidentalē, sit non posse educi ex illa; effectus verē efficienter producētus non debet constitutere unum substantialis, & essentiale cum principio effectivo, à quo producitur, ac proinde, ex hoc capite non repugnat produci ab aliquo accidenti, sicut repugnat educi.

Obiectus secundus: Materia prima recipit dispositiones ad formam substantialis mediā quantitate: ergo mediā eadē debet recipere formam substantialis. Probo consequentiam: dispositiones, & forma, ad quam dispositiones ordinantur, debent recipi in eodem subiecto: sed dispositiones ad formam recipiuntur in quantitate: ergo & ipsa forma. Respondeo, dato primo antecedenti negando consequentiam, & illius confirmationem, sufficit enim formam proximē recipi immediate in subiecto, in quo dispositiones mediā quantitate recipiuntur. Respondeo secundū, aliter, distinguendo primum antecedens: dispositiones adēquatae recipiuntur in materia mediā quantitate, nego: dispositiones inadēquatae, hoc est, illarum aliquæ, & non omnes recipiuntur in materia mediā quantitate, concedo. Quia vna ex dispositionibus est quantitas, quae in materia immediatē recipitur, & non mediā quantitate. Deinde nego consequentiam. Ad confirmationem Respondeo, formam debere recipi in subiecto in quo dispositiones omnes recipiuntur, quod tantum est materia prima, quae ex dispositionibus quantitatē immediatē recipit, & reliquas media quantitate. Quantitas vero, etiā omnes dispositiones à distinctione immediatē recipiat, non tamen recipit se ipsam, ac proinde neque mediā, neque immediatē recipit omnes dispositiones.

Obiectus tertius: Dispositiones introductae in quantitate Eucharistia ad formā ignis, exigunt formā ignis, ideo enim Deus corruptis accidentibus panis, & productis his dispositionibus efficit formam ignis, quia dispositiones illam exigebant; sed non exigebant formam, in materia recipientiam, quia non erat: ergo exigebant formam recipientiam in quantitate. Respondeo, dispositiones ignis introductae in quantitate exigere formam ignis in materia, quam ex se naturaliter existentem supponunt, etiā per accidens non existat, defectus enim materia per accidens est in ordine ad dispositiones, cū ipse ex natura sua materiam supponat, ac proinde ex natura sua pertinet produci formam in materia, quam ex se supponat, & pertinet ratione quantitatis illam exigentis non à priori, sed à posteriori tanquam effectus, quia ab illa petit dependere.

Hac solutio impugnationem habet, que si efficax est, viam aliam ostendit, vt praedicto argumento satisfaciamus. Dispositiones adēquatae ad formam sunt accidentia in quantitate recepta, & ipsa quantitas. Rursus hæ dispositiones subiectum debent afficere, vt illud disponant, & exigant productionem formæ: ergo donec quantitas afficiat materiam, non illam disponit, neque exigit formam produci in illa: ergo etiam si quatenus est ex se quantitas materiam supponat, hoc est, illam exigat, dum tamen in actu secundo materiam non afficit, non materiam disponit, neque exigit productionem formæ. Propter hanc rationem aliter res componi potest hac ratione. Christus ex sua voluntate instituit, vt tantum duraret miraculum Eucharisticum, quando accidentia panis permanenter incorrupta. Ex quo fit his deficientibus deficere corpus Christi, non formaliter ex aduentu aliis substantiæ, sed ex defectu accidentium, quibus annexa erat Eucharistica Christi presentia. In hoc priori naturæ in quo deficit corpus Christi, adhuc accidentia, quibus corrupta fuerunt accidentia panis, non immediatē exigunt productionem formæ ignis, quia nondum habent subiectum, quod disponant, & cui exigant formam producendam, sed tan-

tum exigunt ratione quantitatis productionem, matræ, quam Deus in alio natura signo, & in eodem temporis instanti, in quo defecit corpus Christi producit per creationem, quæ producta, succedit aliud signum, quo quantitas materia prima iam producēt à Deo vnitur, & in illa recipitur, in quo signo sunt dispositiones formæ ignis in subiecto, illudque disponunt, & exigunt productionem formæ ignis, quam Deus in alio signo nature, in eodem instanti temporis producit ad exigentiam dispositionum, que iam prius natura, quam forma ignis producatur, subiectum afficiunt.

Obiectus quartus: Non repugnat accidens recipere formam substantialis, ex eo quod sit imperfectius substantialis, quia materia prima substantialis est etiam imperfectior formā substantiali, quam recipit: ergo ex nullo capite repugnat. Respondeo repugnantiam ad recipiendam formam substantialis non oriri præcisè ex eo, quod accidens sit imperfectius substantialis, sicuti in Angelo, ex quo repugnat educi formam substantialis, non propter minorem perfectionem Angelis, qui longè perfectior est formā substantiali; sed tota repugnantia tam in Angelo, quam in accidenti, oritur ex improportione, quam habent, ut ex illis forma substantialis educatur. Si roges, ex quo capite nobis hæc impropositio innoteat, te mittam item etatrum omnia, que in probationem huius conclusionis, in hoc Puncto scripta relinquo.

P V N C T V M III.

De essentia metaphysica materie prime.

Q Vælio haec inter recentiores nostræ Societatis natæ est, & adulta, vix enim illam attigere antiqui Doctores, & nullus sub his expressis terminis, quibus modo agitur; quod si plura apud illos de essentia materia inveniantur, omnia de essentia materia physice sumptis, hoc est, de prædicatis illis, que materia per suam entitatem conuenient, & cum illa physice erant identificata dicta sunt. Modò inquiritur ex prædicatis, quæ materia prima habet per suam entitatem, omni superaddito scilicet, qua metaphysice loquendo, primam essentiam materię constituant, ita vt præcisus reliquis, tota ratio materię perleueret, sicuti in homini permanentibus his prædicatis animal rationale, seclusis alii cum illis identificari, permanenter tota ratio hominis constitutiva, & aliquo illorum dempto, etiā reliqua permaneant, non potest homo formaliter mente concipi. Procedit quæstio non solum de materia prima, que de facto existit, sed de materia prima, vt sic, hoc est, de conceptu communī omni materia prima existenti, & possibili,

Sententia ista suo de more impugnare intendit Cöplutenis quidam, & primum me impedit autoritate venerabilis Thomæ de Kempis, sed his, quæ ad rem non sunt, respondendum non est; vult imprimis suppositum questionis destruere, afferitque in rebus simplicibus eandem esse essentiam physicam, ac Metaphysicam. Non potuit non legi. Recentior iste plures Theologos disputantes de conceptu quidditatiuo cōstituente diuinam essentiam, quorun nonnulli dicunt esse ens à se, alii summe intellectuum, alii in ipsa intellectione infinita Dei essentiam constituant, alii prædicatum volitui, alii etiam ipsam volitionem volunt intrare constitutiū essentia omnesque fatentur; hac præcisione metaphysica præcisa, omnia attributa Dei, & omnia prædicta Deo intrinseca aquiliter illi conuenire, & physice loquendo omnia ad realem essentiam Dei à parte rei conuenire, quia omnia sunt inter se identificata, & unum simplicissimum ens constituant. Sed quid in hoc immoror, vt iste me impugner, id afferere, quod ab ipso impugnandum est non recusat. Eandem questionem, quam ego hic tracto de materia prima, disputat ipse lib. 2. Logicæ q. 14. de quantitate, ubi postquam plura prædicta in quantitate agnoscit identificata, inquit, quod illorum sit essentia quantitatis constitutiu, à quo reliqua dimanare intelligentur, quantitas autem entitas simplex est, sicuti materia prima.

Deinde Recentior iste questionem impugnandam suscepit, quam non attigit. Questionem ego instituo de constitutiū materię primę arbitrantis ab hac materia, que

Præd. 1. 2. 3.
Contro. 2. 3.

3

de facto datur, & ab alia quantumcumque possibili specie distincta qualis esse materiam primam colorum non pauci probabiliiter sentiunt, hic autem Author tantum agit de materia, quae de facto datur. Quod si sentire possibilis non esse materiam aliam specie distinctam ab isto, hoc debuisset probare, vel saltem afferere. Deinde qua ratione probari poterit; possibilis non esse materiam aliam pauciorum formarum receptuum, aliavne, ex qua non possent formae deduci, sed respectu omnium, quibus possit informari, & eodem modo se haberet, quo de facto se haberet materia prima, quae de facto datur, à qua materias illas specie distinguendas esse dubitare non licet.

Deinde, ut dilutionem perturbet hic Author negat distinctionem inter informatiōnēm, & receptionēm, & materiam primam vult esse potentiam passiū respectu anima rationalis, que manifeste sunt falsa, nam receptio est passio idemtificate cum eductione, quam non exercet materia respectu anima rationalis, que informatur. Deinde potentia passiva dicuntur respectu passionis idemtificate cum generatione, seu eductione, quae in materia prima respectu rationalis anima agnoscit non potest, nisi illam creari denegetur, quod nefas esset. Vult etiam materiam primam priorem esse formā prioritatis naturā in genere subiecti, qui illam materializat. Huc usque causalitatem in genere subiecti distinctam à causalitate in genere causa materialis cum passione idemtificate Philosophi non cognoverunt, & cum nec prioritas alia natura admittenda est, hac autem materia prima respectu rationalis anima, salua illius creatione, conuenire non potest. Dicere autem materiam materializare formam sunt verba ad rem non pertinentia, qui tantum important materiam cum anima rationali componere quoddam totum materialem, & unionem anime ad materiam in causa esse, ut anima non, nisi dependenter à materia dum est unita valeat operari. Recurrit tandem ille ad prioritatem temporis, quam habet materia respectu formae, hac tamen prioritas est omnino accidentalis, & extrinseca respectu materiae, etiā enim materia prius tempore fuerit producta, nihil prohibet utramque in eodem instanti temporis creari, sicut materia, & forma coelorum in eodem temporis instanti fuerint productæ.

§. I.

An potentia receptiva formarum, & unionum mediae passione sit de essentia metaphysica materia prima.

Prae oculis semper habenda est distinctio, quam semel, & iterum explicauit, subiecti inhesionis, & informationis. Subiectum inhesionis est quod recipit formam, & illam patitur, & formaliter passiū dicitur. Subiectum informationis est, quod informatur forma, mediā unione, quae informatio dicitur, sive forma recipiatur in subiecto mediā inhesione, sive creetur, hoc enim est per accidens & informationis subiectum.

Scar. i. Metaph. disp. 13. sect. 8. passim docere videtur materiam primam respicere formas, ut educibiles ab illa. Sed an de essentia physica, vel Metaphysica loquatur, incertum est. Clarius Hurtad. disp. 2. sect. 2. S. 19. de essentia metaphysica disputans, potentiam hanc formarum receptiuam ad essentiam materiae pertinere affirmit. Plerique recentiores tenent essentiam materiae non dicere potentiam receptiuam respectu formarum, secus respectu unionum, quas essentialiter respicit, ut ab illa educibiles.

7. PRIMA CONCLVSIQ. Essentia materia prima abstracta hens à materia, quae de facto datur, & à reliquis possibilibus, non dicit potentiam receptiuam formarum, neque unionem, mediā passione: ita sapientissimi recentiores, quibus authoritas multum defer. Probo hanc conclusionem. Primo, de potentia receptiva respectu formarum, potest dari materia, quae non sit receptiva formarum, cum quibus potest diuerfa tota componere: ergo potentia receptiva respectu formarum non est de essentia materiae prima. Antecedens probo: materia prima, quae de facto datur, non est receptiva anima rationalis, & verè habet rationem partis materialis, & materiae primae respectu hominis, quem simul cum anima rationali componit: ergo si daretur pars quadam essentialis (non dico quandam materiam, ne videar supponere existentiam subiecti, quod aduersarij repugnare defendant) quae ita se haberet re-

spectu omnium compositionum, sicuti materia prima se habet respectu hominis, verè esset pars materialis illorum & propriissime materia prima diceretur, non enim magis requiritur, ut pars essentialis constitutur materia prima respectu cuiuscumque aliis compotiti, quam respectu hominis.

Eamdem conclusionem tam respectu formarum, quam unionum sic probo. Tam formæ, quam uniones fâtem de potentia absoluta possunt creari, & in materia media passione non recipi; de formis id nullus negat, de unionibus negandum non esse probabo in Metaphysicis, quod Hurtad. facetur. Creatâ formâ, & unione cuiuscumque compotiti, essentialiter, non solum metaphysicè, sed etiam physicè, idem omnino permaneret, quia compositum tantum dicit materiam, formam, & unionem, & hoc numero compositum, hanc numero materiam, hanc formam, & hanc unionem: ergo producta eadem formâ, & eadē unione respiciente eamdem materiam, permaneret idem numero compositum, & eadem numero compositionem habere, quod negabit nullus. Ex hoc principio, sic infero: materia unita formâ creata per unionem creatam, absque illa receptione actuali, quæ componit compositum, ac si talem receptionem haberet; ergo receptio actualis non pertinet ad compositionem actualiem; ergo hoc, quod est actu materiam per modum partis materialis componere totum, non dicit receptionem alia quam formæ, aut unionis: est per se nota illatio: ergo posse componere per modum partis materialis non dicit potentiam ad receptionem: Probo consequentiam: posse componere per modum partis materialis tantum dicit id, quod supponitur per modum actus primi formaliter ad compositionem actualiem per modum partis materialis sed compositio actualis per modum partis materialis, non supponit potentiam recipiendi: ergo neque posse componere per modum partis materialis. Compositionem actuali per modum partis materialis non supponere potentiam sic probo. Compositio actualis consistit tantum, ut iam probavi, in terminatio[n]e actuali unionis ergo tantum supponit ex parte principii potentiam terminandi, & non potentiam recipiendi. Probo consequentiam: terminatio actualis unionis, & receptio eiusdem seu forma sunt actus essentialiter distincti, & diverso modo respicientes principia: ergo terminatio unionis, quae est formaliter compositio per modum partis materialis, non supponit potentiam educationis: ergo posse componere per modum partis materialis formaliter non dicit posse recipere: ergo conceptus materiae prima non dicit potentiam receptuum. Probo consequentiam. Totus conceptus materiae primæ metaphysicè sumptus consistit in hoc quod est posse componere per modum partis materialis. Sed posse componere per modum partis materialis, non dicit posse recipere formâ neque unionem: ergo totus conceptus materiae primæ sumptus metaphysicè non dicit posse formam neque unionem recipere. Maiorem nullus potest negare, quia in hoc quod est posse componere per modum partis materialis includitur ratio partis essentialis communis cum forma, & differentialis per quam differt à forma, quae componit per modum partis formalis. Minorem, cui totus hic discursus innitur latè supra probavi: consequentia est legitima. Rationem totam multis iam explicatam, paucis cincim accipe. Conceptus adæquatus materiae primæ est posse componere per modum partis materialis: sed posse componere per modum partis materialis non dicit potentiam receptuum: ergo conceptus materiae primæ non dicit potentiam receptuum. Minorem probo: componere actu per modum partis materialis, non dicit recipere materiam neque formam: ergo posse componere non dicit posse recipere materiam neque formam: Probatur consequentia: actus secundus tantum supponit suam potentiam formalem, & non potentiam aliud actus ergo componere, seu terminare unionem per modum partis materialis, tantum supponit posse componere, & non posse recipere, quod est potentia seu actus primus receptionis distincte realiter ab actu terminandi per modum partis materialis, & ad aliam potentiam pertinentis.

SECUNDA CONCLVSIQ. Materia prima, quae de facto datur non dicit ex conceptu formalis talis materiae in hac specie atoma constituta virtutem receptivam formæ neque unionis. Conclusio ex rationibus pro praecedenti adductis facile probatur. Hac materia quae de facto datur

eamdem

eamdem rationem habet materie respectu equi, cuius formam recipit, & hominis cuius formam non recipit; & eamdem haberet, etiam si non i ciperet modum vnionis, eodem enim modo componunt per modum partis materialis vniōne creatā ac componit modō, vniōne eductā, & eandem compositionem haberet tortum: ergo ad hanc speciem atomam compositionis non pertinet eductio formæ, neque modi vniōnis: ergo ad hanc pot entiam componendi speciem insinatā à reliquis distinetam non pertinet potentia receptiva formæ, neque modi vniōnis. Repe- te discutim proprima conclusione confeclūm.

13

TERTIA CONCILIO. Ad conceptum metaphysicum materie primæ vt sic, neque huius materie, quæ de facto datur, non pertinet potentia recipiendi formas accidentales, neque illas sibi vniendi. Probo: materia prima tam potentia vniūia quam receptiua primariò refertur ad formas substanciales, & ad tota substancialia per illas constituta, & secundariò ad formas accidentales: sed in illo primario conceptu elucet tota ratio aequata constitutiua materie, per quam differt à forma, quia omni secluso accidenti, materie diverso modo constituit totum substancialia, quā forma: ergo respectus ille posterior ad formas accidentales non pertinet ad conceptum metaphysicum materie primæ vt sic, neque materie, quæ de facto datur, neque aliquius possibilis, quia quacumque illa sit, debet primariò respectum dicere ad aliquam formam substancialem, & ab eo totum per illam constituendum, in quo respectu tota ratio metaphysica talis materie constitueretur.

Probaui potentiam receptiua formarum, neque vniōnum non esse de essentiā materie, supererit tamen grauis explicanda difficultas: quomodo materia à forma differat, & per qua predicata formaliter constituitur in ratione materie, quia conceptus terminandi vniōnem communis est materie, & formæ, & ita videtur non posse materiam per illum constitui: quod aliorum præmissis, & impugnatatis sententiis §. 2. cīca materie essentiā, §. 3. explicabo.

14

§. II.

Aliorum sententia circa essentiā materie.

15

Sentient multi materiam metaphysicè constitui, & distinguī à forma per virtutem receptiua formarum, vel modi vniōnis, quos fatis impugnatibus habeo. S. præcedenti, vbi probauit virtutem receptiua formarum, aut vniōnum non esse de essentiā materie metaphysicè loquendo. Addo quod etiam ad illam pertineret virtus receptiua modi vniōnis non posse esse vltima differentia constitutiua materie, quia potest materie, & forma conuenire, multi enim fatis probabiliter docent modum vniōnis recipi in forma, & posse dari compositum, cuius forma modum vniōnis recipiat, certum mihi est.

16

Respondet Hurtadus disp. 2. sect. 2. materiam talem constitui, & dici subiectū, quia forma illi communicat suum effectum formale, & denominationem dat, sicut Sapientia constituit intellectum sapientem, & albedo parietem album. Non acquiesco, nequicquid video, quod rem explicet. Hurtadum impugno. Sicut forma communicat suum effectum formale materie, & dicitur informata; sic materia potest dici communicare effectum materialē formæ, & materialam dici. Ergo non est maior communicatio effectuum materie ad formam, quā formæ ad materiam: ergo ex hoc capite haec entitatis inter se non differunt. Dices, communicatione esse mutuam, diversa tamen rationis, quia forma communicat materie esse informata, quem effectum non communicat forma materie, esto materiam illam constitutam. Contraria formam communicare materie effectum formale, & illam constitutam informantam supponit iam formam constitutam in esse forma, & ideo materia hunc effectum non communicat, quia non est forma: ergo antequam hunc effectum formale communicaret forma, concipitur iam quasi illum in se habens, & forma constituta: per quid ergo forma talis constituitur, potensque effectum formale communicare.

17

Virgo, ex duobus extremis, quorum unum voces materialiam, alterum formam, utrumque eodem modo terminat vniōnem, utrumque est compositum essentiale, quare ergo hoc, quod formam vocas, effectum formale communiceat alteri, & non alterum huic quid est speciale in his ex-

tremis, propter quod unum effectum formale communiceat alteri, quem alterum illi non communicat? Crefcit difficultas iuxta doctrinam Hurtadi, quem impugno. Asserit posse dici albedinem parietam per vniōnem ad parietem, sicuti paries dicitur dealbatum per vniōnem ad albedinem: Quare ergo parietem esse dealbatum, erit formalis effectus, & albedinem esse parietam effectus formalis non erit. Neque quod addidit Hurtadus de denominatione quidquā lucis habet, quia denominatio supponit fundatum, de quo ego inquirio, quid sit? prius enim est albedinem esse formam, quā subiectū denominare, ideo enim albedo denominat subiectū, quia est forma, & ideo subiectū non denominat albedinem, quia est purum subiectū, & non forma. Addo in sententiā Hurtadi, quē posse formam denominari per subiectū, quā subiectū per formam, quia ut ex illo refererem, sicut dicitur paries albus per vniōnem ad albedinem, potuit albedo parietata per vniōnem ad parietem appellari.

Arriaga disp. 2. sect. 3. subf. 2. dicit rem esse difficiliorem quam aliqui excogitarunt & vix ipsum videverunt, quid respondere posset. Deinde asserit, quod quando duo ita inter se vniūntur, ut unum se habeat quasi antecedenter, & præuisus ad aliud, aliud vero illi superueniat; illud, quod d'antecedit dicitur recipere; illud vero quod superuenit, recipi, & completere dicitur, sicut fundamenta, à quibus domus incipit, & adiutorio subiacent. Addit hinc facile explicari, quomodo materia prima sit subiectū omnium formarum, & non è contraria, quia praefunditur ipsa materia, prius naturā ad omnes formas, etiam ad rationalem, non vero è contraria. Propriis verbis Arriagae sententiam retuli, propriis iam refello.

Tota difficultas huius questionis orta est propter animam rationalem, quæ à materia prima non dependet tanquam à subiecto inhesionis; si enim dependeret, sicuti depender forma equi, non distingueremus subiectū inhesionis à subiecto informationis. Inquiero ergo quare materia hominis se habeat antecedenter, & præuideatur ad animam rationalem, & quare rationalis animus materie superuenire dicatur? sicut enim materia est independens à materia, cum ergo interesse ad invenientem non dependeat, neque unum supponatur ad aliud, quo fundamento dicit Arriaga materiam presupponi ad animam rationalem. Deinde illud, quod addit materiam scilicet presupponi prioritate naturæ ad rationalem animum, falsissimum est, quia prioritas naturæ est prioritas causalitatis, & dependentias sed anima rationalis non dependet à materia ergo materia non est prior naturæ anima rationali. Prædicarum maioris continet definitionem subiecti; & consequentia est legitima: minor certissima, quia anima rationalis creator, & non depender à priori ab aliqua causa creata, neque à posteriori, cum in statu separationis naturaliter conservatur sine materia. Imò ob hanc rationem forma deberet dici subiectū, quia licet non dependeat à priori à materia, in multorum tamen sententia depender à posteriori, quia potest naturaliter sine aliqua forma conservari; ac proinde materia dependet ab anima rationali, saltem sub distinctione, sicut ab aliis, quia sine aliqua illarum naturaliter conservari non potest.

Respondent alij apud Arriagam suprà subiect. 2. n. 20. materiam primā dici subiectū formarum substancialium, quia per formam determinatur ad componendum potius hominem, quā leonem, & ad operationes hominis, vel equi ad quas materia ex se est indifferens, & ex se quasi informis; forma vero non determinatur per materiam. Ratio est, quia forma naturalis per suam entitatem est determinata ad constitutum individuum speciei hominis, & non potest per materiam determinari ad constitutum equum; sicuti materia potest determinari per formam, ut hominem, seu equum constitutat, quod est esse subiectū informationis.

Hanc opinionem rectè impugnat Arriaga, quia ex eo quod possit esse materia determinata ad hanc specie formam, sicuti multi de materia coelesti satis probabiliter censem: ergo ratio materie non consistit in hac indifferencia ad plura composta constituenta. Dices hanc numero materiam talem non esse, ac proinde posse ex indifferencia, quam habet, distinguī à formis. Contraria: ego inquirio conceptum materie abstrahentem ab hac materia, & ab omni alia possibili: ergo per hanc inoferentiam conuenientem materie: quæ de facto datur, non potest questioni fieri satis

18

19

20

21

satis. Si dicas non posse dari de potentia Dei absoluta materiam non indifferentem ad formas diuersas producendas, id sane sine fundamento contra communem sententiam negabis.

Secundò eandem sententiam aliter impugno. Porest Deus creare formam substantialem indifferentem, ut vniatur materiis specie distinctis, & consequenter constitutus composita specie distincta, sicuti de facto gratia habitualis, qua est forma accidentalis indifferentis est ad contingua composta accidentalia specie distincta, quia indifferentis est, ut vniatur anima rationali, & Angelo, & est compositum specie distinctum; quod resultat ex anima rationali, & gratia, ab illo, quod resultat ex Angelo, eademque gratia, composita enim ex diversitate essentiali, cuiuscumque partis essentialis, sicuti est subiectum, diuersam fortius erit ratione ratio constitutiva materiae non constituta in hac indifferentia, qua etiam forma conuenire potest.

Dices, gratiam habitualem semper constituere gratum subiectum huc Angelum, sive rationalem animum, ac proinde per se esse determinatam ad eundem effectum formalem subiecto prestatum. Contradicteris autem gratum constitutum ex gratia habituali, & anima rationali, ac ex eadem gratia & Michaeli: ergo diuersum effectum formale tribuit forma secundum subiectorum diversitatem. Antecedens probo: gratum essentialiter dicit duo, subiectum, & formam, utrumque essentialiter concreto, cuius essentia ab aliisque essentiali, & vniione non distinguuntur ergo quocunq[ue] illorum sit specie distinctum, compositum illam diuersitatem in se habebit, quia habet omnia praedicta, que in illius partibus tam materiali, quam formaliter includuntur: ergo ex diuersitate subiecti, quod gratum denominatur, recte infertur diuersitas huius concreti, seu compositi grati: ergo diuersitas effectus formalis prouenientis a forma, qui nihil aliud est, quam totum compositum per illam constitutum.

Sapientissimi Magistri è nostris docuere, non esse de essentia materia prima virtutem receptiū formarum, neque terminatiū vniōnis ad illam, sed tantum constituti per principium passiū operatiū compositi, & formam per principium actiū eundem. Displaceat hæc sententia in primis, quia negat potentiam quan habet materia, ut formā vniatur, scilicet de illius essentiā, quod falso esse facile probo. Materia prima ut materia prima formaliter sumpta est pars materialis compositi: sed pars, ut pars essentialiter dicit ordinem ad totum componentium, & ad illius compositionem, seu vniōnem terminandam altera compare: ergo materia prima, ut materia prima essentialiter dicit respectum ad vniōnem, virtutēmque terminatiū illius. Dicunt virtutem hanc communem esse materia & formam. Sed quid inde a animali communi est homini, & equo: ergo non est essentialis equo, male inferes. Secundo asserabo terminabilitatem vniōnis propriam materiæ, que formæ non sit communis.

Displaceat etiam constitutum materia assignatum, quod si impugno: Anima rationis est principium passiū intellectiōnum, & volitionum: ergo non est proprium materia esse principium passiū operationum. Respondent intellectiones, & volitiones non esse operationes compositi, sed anima, ac proinde etiam si illarum non sit principium passiū materia prima, dici potest principium passiū operationum compositi. Contra: Animus rationalis, ut rationalis est, materia vniatur, ut ostendam Controversia prima de anima, & dum illi est vnius exercet operationes intelligendi, & amandi dependenter à materia; ergo sunt operationes totius compositi, siquidem prouenient ab anima ut vnius materia, & ut constitutente compositum, & dependenter à materia exercentur. Vrgeo: potentia intellectiva, quantumvis independens sit a materia, & propria sit animæ, dicitur potentia totius compositi; ergo potiori ratione illius operationes dicuntur operationes compositi. Probo antecedens: essentia hominis est esse animal rationale, ergo rationale, quod formaliter dicit potentiam ratiocinandi, est principium hominis. Quid enim propriis hominis, quā illius essentia? ergo potentia intellectiva est propria hominis: ergo illius actus, qui maiorem dependentiam habent à materia. Neque refert rationale quod est essentia hominis dicere potentiam formalem, aut radicalem ratiocinandi: si enim potentia radicalis ratiocinandi, que est ipsa anima, pro-

pria hominis dicitur potiori iure potentia formalis, quæ si à radicali distinguitur, est anima superaddita, hominis potentia dici poterit. Mitto in opinione huius Magistri, quā ego defendo, non dari potentiam radicalem, sed animam esse potentiam formalem suarum operationum, nullā aliā potentiam superadditam. Rationem à priori doctrinæ quam tradidi subiicitio. Totum nihil aliud est quam vtrique pars cum vniōne, ac proinde nihil habet, quod non habeat ratione partium, cum quibus identificatur, & propter hanc identitatem, si anima potest intelligere, iure optimo dicitur hominem posse intelligere, si anima de facto intelligit, sicutem ratione dicitur hominem intelligere, quia intelligit id, quod est identificatum cum homine.

Esto tamen, dicantur operationes compositi, reliqua sensationes materiales, & non operationes pertinentes ad potentiam, quæ in statu separationis potest operari: ex quo capite probatur sensationes brutorum recipi in materia; & non in forma; nullum efficax apud huius sententiae patronos lego, & oppositam defendam Controversiæ 3. de Anima Punct. 1. vbi dicam sensationes materiales in compositis quorum forma est materialis, hanc tanquam subiectum inhesionis respicerem.

Recentiores alij ingenio acuti docuere, materiam primam duci subiectum, quia est radix impenetrationis, & quia forma illi vniatur tanquam impenetrationis radici illam materializanti, formam verò non iuste radicem impenetrationis, sed illam habere à materia. Multa occurserunt contra hunc dicendi modum. Primo, gratis dictum est materiam primam, & non formam radicem esse impenetrationis, quia impenetratio, seu quantitas sequitur prædicatum corpori, ita ut si daretur corpus simplex, quod non haberet materiam, neque formam, illud esset impenetrabile.

Secundò, in multorum opinione, quantitas oritur à tota composito, & in illo accipitur, & etiam in materia recipiatur, adhuc sub lito manet, an producatur à materia, vel à forma. Demum etiam in materia recipiatur, & producatur ab illa, forma ita exigit quantitatem, ut ad illius exigentiam, si forma virtutem actiū non haberet, Deus produceret quantitatem, quia forma corporeæ exigit tanquam dispositionem quantitatem, & quia anima est actus corporis Physici, & organici, & deorganizationem exigit, quia essentialiter includit quantitatem. Ultimò probabo Controversiæ 5. nonrepugnare compositum essentialie constans materiæ, & formæ spirituali, quod neque ratione materiæ, neque ratione formæ esset impenetrabile.

§. III.

Propria sententia.

R eiectis aliorum sententiis, alius supereft nobis dividendi modus. Affero materiam formaliter dicere partem essentialiē compositi, perfectibilem per aliam comprehendendam vniōnem, formamque ex conceptu quidditatino habere esse partem essentialiē compositi, vel natura perfectientem aliam comprehendendam vniōnem. En conceptum materiæ, & formæ substancialis, explico per ordinem ad compositum, ad quod vtrique primarij, & per se ordinatur, & per virtutem terminatiū vniōnis differunt, formaliter in materia, & in forma, quia virtus terminatiū vniōnis in materia respicit vniōnem tanquam extrellum perfectibile, & de facto perficitur per formam mediā terminatiū actuali; seu media vniōne. Virtus autem terminatiū vniōnis in forma respicit vniōnem tanquam extrellum perfectibile, & de facto perficitur materia ī mediā terminatiū actuali, seu mediā vniōne ipsius formæ ad materiam. Hucvsque tota antiquitas meam sententiam nobilitat. Est enim vna antiquorum vox, materiam esse quid perfectibile per formam, & in hunc sensu materiam quid informe appellabant, ita omnes Philosophi tam Peripateticī, quā Platonici. Peripateticorum Dux Aristoteles id tradit. Physic. cap. 1. text. 69, vbi materiam primam quidpiam informe appellat 1. de Generat. cap. 2. text. 17. vbi ita ut materiæ primæ essentiam in potentia sit esse. Idem testatur Plato in Timo, vbi materiam primam gremium sive conceptaculum omnis speciei, & qualitat̄ exp̄s appellat. Longum est referre alios plurimos ex antiquis apud quos idem loquendi modus semper inualuit, & inter Thomistas nihil frequentius, quā materiæ

materiæ potentialitas, & perfectibilitas actuanda, & perficienda per formam. Voces apud multos inuenimus, quibus materiæ essentia significetur, quid tamen rei sub illis continetur, profectò explicatu facile non est: id ego explicare conabor.

19

In primis suppono materiam intrinsecè, hoc est, secundum suam entitatem, & secundum sua prædicata essentialia non perfici per formam, neque formam per materiam, quia qualibet habet suam entitatem distinctam ab alia cum omni perfectione pertinente ad sui constitutionem. Suppono secundò formam non ordinari primariò ex se ad dandam materiæ perfectionem, vt ipsa materia perfecta sit, & propter ipsam materiam, alias forma substantialis non esset substantia, sed accidens, quidquid enim est propter aliud, quod ad illud supponitur rationem habet constitutum accidentis, repugnante cum constitutuo substantiali, quod est esse per se, hoc est, intentum esse propter se, & non propter aliud, quod ad ipsum opponatur. Tertiò suppono materiam & formam ordinari per se ad compositum quod nemo negabit, neque probatione indiget. Quartò suppono ex passionibus, & proprietatibus quasdam cōvenire composto ratione formæ, alias ratione materiæ, ratione formæ dicitur homo rationalis, & ratione materiæ dicitur corporeus. Ultimò suppono omnes proprietates, quæ tribuntur toti composite, & illud dominant aliquo modo tribū cuiuscumque parti inclusæ in illo, licet immediate ratione sui non conuenient, quod sic probro. Cū dicimus homo est rationalis, potentia ratiocinandi de aliquo inadæquata distingue ab anima prædicatur, diuerse enim sunt prædications illæ animæ, seu forma homini est rationalis, & homo est rationalis, aliquid enim additur ex parte subiecti cū dicimus homo est rationalis, quod non est in hac prædicatione anima est rationalis, id verò quod additur est materia: ergo potentia ratiocinandi, quæ tantum conuenit homini ratione formæ, aliquo modo prædicatur de materia. Idē dico in hac prædicatione in qua dicitur homo est compositum materiale, in quo materialitas, prædicatur de toto composite, & consequenter de omnibus partibus, quas includit, quæ ab illo non distinguuntur, & tantum ratione materiæ, & non ratione animæ, quæ immaterialis est materialitas homini conuenit. Hæc omnia existimo certissima apud omnes esse debere.

30

Ex his infero, inter extrema, quorum neutrum ordinatur ad perfectionem intrinsecam alterius, qualia sunt materia, & forma, illud extreum, quod ratione alterius se distingue habet nobiliora prædicata, & perfectiores proprietates quasi passim communicat, dici perfectibile ab altero, & per hanc rationem constitui in ratione materiæ. Illud verò, quod ratione sui habet in composite nobiliora prædicata, & ea quasi actiū communicat alteri extremitate, dicitur illud perficere, & per hanc rationem constituitur in ratione formæ, quæ est perfectio, & pulchritudo composite, & consequenter aliis compartitis, de quo modo supra explicato aliqua ratione dicitur quidquid de toto composite prædicatur. Cū verò omnia composite substantialia vix prædicatum aliquod habeant ratione subiecti communis, quod non participent ratione aliis compartitis, ratione cuius plura participat prædicata, quæ ratione subiecti communis non haberent, sit quod subiectum commune dicatur perfici ratione prædicatorum, quæ in se participat ab altera comparte, ratione cuius participatio constituitur subiectum informationis, & per aliam comparte informatum, & compars alia cuius sunt propria prædicata, plura & nobiliora, quæ in subiecto reperiuntur, illius forma, species, pulchritudo, & perfectio, quæ totum, & alia compars in toto perficunt iure dicitur.

31

Rem declarabit exemplum: homo dicitur præsens, durans existens, relatus: hæc omnia prædicata æquæ propria sunt materiæ, & formæ, sicut enim forma propriæ præsentia correspontet, sic materiæ & sic de omnibus de duratione, &c. dicitur potens videre, potens audire, intelligere, amare, se progressu mouere: Hæc omnia prædicata habet totum ratione formæ, quæ est principium illorum, illaque toti communicat in toto alteri comparte modo supra explicato. Dicitur materiale compositum, quod prædicatum habet homo ratione materiæ, quæ materialis est. Dicitur quantus per quantitatem superadditum, quæ forsitan æquæ conuenit homini ratione materiæ, & ratione

formæ, propter rationes, quas n. 22. expendebam: Propter hanc rationem rationalis anima forma dicitur, & subiectum commune materia appellatur. Idem sentio in quo cumque alio composito possibili, etiam illius partes determinatae sint ad mutuum unionem, ita ut neutra possit alteri specie diffinītæ vñri, sicutq; de materia, & forma coeli plures sentiunt in quibus compositis extremum illud forma dicitur, quod nobiliora, plurā prædicata toti communicat, & alterum quod pauciora, & ignobiliora, materia dicitur. In compositis accidentalibus aliter perfectio accidentalis forma explicanda est, quod controvèrsia proxime venturā præstabatur.

Totam hanc doctrinam confirmo ratione à priori de sumptu ex natura partium essentialium compositi, quarum totum suum esse est ad totum componendum, quod præstant per communicationem propriæ entitatis, quæ quasi toti tradunt per unionem per quam sunt huius sententes texus: ergo materia, quæ per omnia prædicata intrinsecatur, que in se habet, terminat unionem ad formam, se totam, & omnia prædicata illius toti exhibet; formāque per mutuam terminationem unionis, totam suam enti catem toti committit, in quo vtraque pars mutuò prædicata alterius participat, & per illa perficitur: ergo illa quæ absolute plura, & nobiliora prædicata ab alia passim communicant absolute per illam unionem, tanquam per eam salitatem & per aliam compartem tanquam per formam perfecta evadent; alteraque, quæ quasi actiū eadem prædicata communicauit sua comparti in toto, perfectio totius, & sua compartis dicetur ratione cuius species, pulchritudo, formāque compositi, & alterius compartis dicenda est.

Obiçies: sequi ex dictis quod si forma substantialis v.g. equi vñret alteri extremo, nobiliori cum quo totum essentialie constitueret, quod illud nobiliora prædicata toti adduceret, ex quo inseratur rationem partis formalis in forma equi intrinsecam non esse. Reponendo conditionalem esse veram, Sequelam verò falsam, quia implicat purificatio conditionis, forma enim equi tantum potest essentialiter vñri materia quæ de facto datur, & si aliquid eiusdem speciei vñri posset, non ita ab hac differre, vt perfectio nem equina forme excederet. Sed demus possibilem esse unionem essentialiem formæ equi ad aliud extreum perfectius formæ equinæ, tunc compositum illud esset species distinctum ab equo, qui modò est, cuius pars materialis esset extreum illud, quod modò est forma equi, quia respectu illius compartis perfectior perfectibile esset. Neque ex hoc inferatur rationem formæ extrinsecam esse, quia in illo casu hæc forma, quæ modò est forma equi, intrinsecè habetur rationem formæ in ordine ad hoc compositum, scilicet equum, & intrinsecè habetur rationem materiæ in ordine ad aliud, quod resulteret ex ipsa entitate, quæ modò est forma equi, & ex alia comparte essentiali, quæ plura, & nobiliora prædicata, secum affert. Dubitabis, quid fieret si vñrentur duo extrema æquæ perfecta, quorum utrumque per se sumptum, tot, & æquæ perfecta prædicata toti communicaret? Quod soluam Controu. s. Punct. 4.

P V N C T V M IV.

De Appetitu materia ad formas substancialias.

1 IN re pure metaphorica, quæ non naturæ regulis, sed tantum laxâ quadam similitudine prefscribi potest, facile cuique est iuxta proprium arbitrium rem compondere, idē difficultius aliiquid dicere, quod omnibus arideat. Præmittam nonnulla de appetitu, & deueniam postea ad speciale materiæ appetitum.

§. I.

Nonnulla de appetitu præmittuntur.

2 APPETITUS, omni metaphorâ seclusus, est actus voluntue potentia, quo fertur, & propendet in bonum sibi mediâ cognitione propositum: vnde appetitus tantum in viuentibus sensitiis inuenitur, materialis in pure sensitiis: spiritualis rationalibus: materialis, & spiritualis in hominibus, qui est viuens sensitiuum rationale. Ex his viuentibus per translationem actu appetitus de potentilis naturalibus dicitur

dicitur est, sicut enim viens fertur in obiectum per actum superadditum, & elicium (ratione cuius appetitus dicitur elicitus) sic inanimata poteris feruntur in obiecta sibi conuenientia per propriam, & innatam propensionem, quae ratione appetitus innatus dicitur: sic terra deorsum, & ignis sursum fertur. Appetitus hic non distinguitur ab ipsa potestate, quae per se ipsam est propensa & inclinata ad actum, ita pp. Comibr. i. Physic. c. 9. quæst 5. & communiter Doctores, qui de hac re disputant. Ratio est, quia actus appetitus consistit in propositione, & pondere ad obiectum appetitum, sed potentia ad aliquem effectum habet secum identificatam propensionem, & pondus ad obiectum ergo habet identificatum non solum principium appetitum sed etiam ipsum actum appetendi.

Dupliciter potest considerari potentia in ordine ad suos effectus: primi secundum suam entitatem, & virtutem præcisam à reliquo circumstantiis, quæ requiruntur ad effectum produendum: secundi iam in actu primo constituta ad effectum producendum per confortum circumstantiarum, & comprincipiorum, quæ ad effectum requiruntur. Hoc secundo modo constituta est proximè potens ad suos effectus producendos: primo modo tantum est potens remotè, quia entitas secundum se sine aliis circumstantiis requisitis, nihil absolute producere potest, v.g. ignis fine applicatione ad passum non potest calorem producere. Ex hoc inferunt doctri recentiores virtutes appetitivas ratiōnē appetere effectum, quando in actu primo sunt proximè potentes illum efficiere, non verò quando sunt sine aliis circumstantiis sine quibus non valent in effectum proumperere, quia appetere est exigere, nulla autem entitas habet exigentiam ad aliquem effectum in illo statu, in quo non potest illum exhibere in aliquo genere causa. Ex quo inferunt materiam nudam, omni dispositione, nullam appetere formam, quia nullam potest recipere, & dispositionibus ad formam hominis informatam, non appetere formam equi, quia illam non potest recipere dum dispositiōibus ad formam hominis occupatur.

Inscias ire non potero diuerſam exigentiam dari ad effectum, quando iam causa ita est in actu primo constituta ad illum, & quando tantum supponitur secundum suam entitatem, ratione cuius dicam lib. 2. Controu. 6. Punct. 3. tantum dari violentiam contra virtutem in actu primo constitutam, non vero contra entitatem cause existentem, fine aliquo ex prærequisitis ad operandum: non tamen ideo dicendum existimo, virtutem productiuam effectus appetitus ad illum non habere, quoque sit in actu primo ad illum, sufficit enim ad appetitum metaphoricum constitendum causam secundum suam entitatem resipientem effectum contentum in sua virtute, quem produceret si haberet omnia requitalia ad illum, quia ex sua natura & quatenus est ex se, est determinata ad tales effectus producendos, quia illis indiger ad sui perfectionem, quos si non producit, ideo est, quia illi deficiunt reliqua ad talem effectum prærequisita. Probo hanc conclusionem omnium ferè philosophorum plausu, qui uno ore affirmant, materiam appetit habere ad omnes formas, quibus caret, in quibus non pauci corruptas etiam includunt. Ideo antiqui materiam primam adulteram vocabant, quia dum suo gremio formam hanc fouet, aliam appetit, & consequenter destructionem huius machinatur. Ratione eandem conclusionem probo. Appetitus materie (v.g. sic omnium causarum) innatus, & intrinsecus dicitur: ergo consistit in entitate intrinseca causa: ergo ab illa separari nequit. ergo non dicit virtutem cum omnibus in actu primo constitutis alii appetit formaliter consistere in entitate intrinseca causa: & in aliis quæ illam circumstant, & ita saltem inadæquatè ab ipsa causa distinguetur.

Confirmo eandem conclusionem exigentia, quæ est respectu forme producendæ, quando est materia prima cum omnibus suis dispositiōibus, formaliter consistit saltē inadæquatè in ipsis dispositiōibus, quæ formaliter exigunt productionem formæ: ergo si actus appetitus consistit in hac exigentia: Actus appetitus non est adæquatè innatus, & intrinsecus materia prima: sed præcipue consistit in ipsis dispositiōibus, quæ exigunt formæ productionem. Vrgeo argumento desumpto ad hominem contra ipsos recentiores. Appetitus vt ipsi tradunt ex P. Valq. i. 2. disp. 22. cap. 2. num. 8 & 9. & Arrubale i.p. disp. 2. c. 2. consistit in relatione transcendentali potentia ad effectum: sed relatio transcendentalis consistit in entitate cause secundum fe-

sumptā: ergo appetitus consistit in entitate cause secundum se sumpta, scilicet aliis, quæ pertinent ad constitutionem adæquatam actus primi.

Ceterū cùm exigentia ad effectum sit appetitus ad illum, & necessarium sit, aliquam exigentiam admitti in actu primo adæquato, quæ non sit in entitate intrinseca cause secundum se præcisè sumptā non potest non admitti aliquis appetitus ad effectum innatus actui primo adæquato, qui non conueniat entitati cause præcisè sumptā. Ob id ego duplē appetitum distinguerem; alium efficacem consistente in actu primo adæquato respectu effectus, qui necessariò infertur ex illo (loquor de appetitu actus primi virtutis non liberæ, sed necessariò operantis); alium appetitum efficacem vocarem, qui consistit in entitate intrinseca cause secundum se sumptā: huic efficacem appello, quia absque illa violentia propria, & stricta potest non coniungi cùm re appetita: & illum efficacem, quia non nisi per impedimentum violentiam inferens potest non coniungi cùm obiecto appetito. Distinguuntur hi appetitus tanquam includens, & inclusum, appetitus enim efficacem, qui consistit in actu primo adæquato ad effectum, includit efficacem, quem constituit in virtute intrinseca causa ex qua, & ex aliis comprincipiis, & circumstantiis actus primus adæquatus componitur. Est insuper alia differencia in his appetitibus inspicienda. Appetitus efficacis est prædictus, ex vi cuis exercetur effectus, qui virtutem productiuam determinat ut talem edat effectum; appetitus verò inefficacis prædictus non est, quia ex vi illius neque causa determinatur, neque determinari potest ad effectum producendum. Sicut enim in actibus appetitus eliciti, illum actum prædictum vocamus, qui virtutem executricem determinat ad operationem imperatam, v.g. deambulationem extream, & illum speculatiuum dicimus, qui nihil influit in effectum, sicuti desiderium, quod ego habeo pluia ventura, sic in appetitu rebus innato philosophandum.

Venio iam ad explicanda obiecta triusque appetitus. Appetitus inefficacis unus se tenet ex parte principi productiui qui respicit effectus omnes, quos in se continet, quos simul appetit simulante se tenente ex parte potentie, producendos tamen non omnes simul, sed illos qui secundum virtutem causa simul possunt ab illa pendere, neque reliquos successivè absolute producere appetit, sed tantum casu quo cesseret à productione, & conseruatione horum, sicuti de materia prima respectu formarum dicam postea, dicitur tamen omnes appetere, quia ex omnibus appetit producere hos, vel illos plures, vel pauciores secundum maiorem vel minorē virtutem quam habet causa ad plures vel pauciores effectus simul producendos. Exempli gratia, potest hæc causa producere successivè finitos, aut infinitos effectus, & simul tantum quatuor, causa illa simul appetit producere omnes simulante se tenente ex parte appetitus, & tantum quatuor simul simulante se tenente ex parte obiecti, & reliquos tantum casu quo cesseret à productione & conseruatione horum, quibus est satius appetitus causa, qui exercet totum id, quod potest. Ratio est facilis: causa appetit producere effectus, quos potest: potest omnes producere: ergo appetit omnium productiū: potentia ad omnes est simul: ergo appetitus ad omnes ex parte actus erit simul: tantum potest quatuor simul producere, simulante se tenente ex parte effectuum, & reliquos casu, quo cesseret à conseruatione horum: ergo id solum appetit.

Appetitus se tenens ex parte materie est duplex in ordine ad duplē terminum distinctum, unus ad formas recipiendas in genere cause materialis, quæ importat in materia virtutem receptiū illarum. Alter est ad formas sibi vniendas, qui ex parte materie dicit virtutem terminatiuam vniōnis, & virtutem caufandi intrinsecè totum eo modo, quo pars componentis causa intrinseca dicitur. Hunc appetitum ad totum potius quam ad formam dicere, quia respicit totum tanquam effectum, & unionem tanquam causalitatem, non formæ, sed totius. Hic appetitus sive ad formas, sive ad tota dicatur, respicit omnes formas, sive omnia tota, quæ potest materia sibi vniare & componentes, quia materia ex se potens est omnes formas sibi vniare, & omnia tota componere, qui appetitus ex parte potentia est ad omnia extrema, non ut omnia acquirat, sed ut ex omnibus aliquod illorum obtineat, & ita dicitur ad singula sub conditione, sive ad omnia disiunctiū modo

N explicando.

explicando. Neque materia prima appetit duas formas substantiales sibi simul vniuersas, & duo tota substantialia componere, quia etiam si praeceps ex parte materiae nulla sit repugnancia, ut dicam. Cont. 8. Punct. 1. repugnat tamen naturaliter ratione incompossibilitatis formarum, & dispositionum.

9 Appetitus efficax seu actus primus iterum duplex est, unus se tenens ex parte principij effectui, alter ex parte materiae. De triuusque terminis sic rem digero. Appetitus seu actus primus efficax semper recipit speciem determinatam termini, de quo nullus dubitat, recipit etiam terminum individuum, iuxta opinionem, quae effectum individuationis circumstantis temporis, loci, talis agentis, & passi attribuit, quia secundum hanc sententiam virtus actiua constitutiva in actu primo in hoc tempore, & loco, cum approximatione ad hoc agens tantum est potens producere effectum illum, quem illae circumstantiae determinant, & tantum est ad illum in actu primo, & illum solum, & non aliud intendere potest.

10 In opinione, que determinationem individuorum causae primae concedit, censent graues Magistri; causam esse in actu primo ad omnia individua illius speciei, sub distinctione producenda, scilicet, quae potest productionem omnium hanc, vel illum exercendam. Alia mihi mens est adhuc in hac sententia, existimo enim causam, tantum esse in actu primo proximo ad illud individuum, quod producit, & non ad aliud eiusdem speciei, & ita tantum appetere efficaciter illud individuum, quod producir, & aliud sub distinctione. Duo principia ad hanc conclusionem ita tendunt, nulli sumam, utrumque proprio loco probandum; Primum, virtutem actiua creatam non esse in actu primo, quoysque Deus applicet suam omnipotentiam ad concurrendam cum illa, quod probabo. 2. Phys. Cont. 10. Punct. 1. Secundum: Deum determinare effectum individuationis applicando suam omnipotentiam ad hunc effectum producendum, & non illum, quod probabo Contro. 10. Punct. 2. Ex quibus principiis sic arguo: Principium effectuum tantum est in actu primo ad illum effectum producendum, ad quem habet omnipotentiam applicatam: sed quando Deus determinat individuationem effectus tantum applicat suam omnipotentiam ad illum effectum, & non ad aliud eiusdem speciei, quod recentiores cum quibus agimus defendant afferentes per applicationem omnipotentiae ad hoc individuum producendum, & non aliud determinari a Deo illius individuum entitatem: ergo quando Deus determinat hoc numero individuum producendum virtus creata tantum est in actu primo ad illud: ergo non habet appetitum efficacem ad aliud.

11 De actu primo passiuo tenente se ex parte materie alter sentio. Affirme materiam primam dispositam ad recipiendam & vniuersam aliquam formam efficaciter appetere formas omnes illius speciei. Ratio est, quia dispositio-nes ex se non exigunt hanc numero formam, potius quam illam, neque ex parte passi requiritur specialis aliqua applicatio omnipotentiae, per quam passum in actu primo constitutatur, quia omnipotentia tantum actiua, & non passiuo concurrit: ergo tantum requiriatur ad constituentum actum primum actiuum, non verbi passuum aut determinatiuum viuionis ad formam: ergo ratione omnipotentiae actus primus passiuus non determinatur ad aliquam formam individualem, sed alias ex se ad omnes subdivisiones, quia materia disposita quatenus est ex se non potius petit hanc formam, quam illam: ergo absoluere talis appetitus tenens se ex parte actus primi passui, seu terminatiui viuionis ad formam, est ad omnes, vnam, vel alteram sub divisione viuendarum.

12 Dices actum primum passiuum determinari ratione actus primi actiui; quia id exigit materia proxime, & efficaciter, quod agens potest producere: Sed agens tantum potest producere formam individuum ad quam est in actu primo: ergo materia tantum exigit illum formam individuum. Respondeo materiam primam dispositam ad formam ignis independenter ab applicatione cuiuscumque agentis naturalis constituti in actu primo ad recipiendum formam ignis, illamque efficaciter exigere, sive ab agenti naturali, sive a Deo producendam, quia quotiescumque materia est ultimè disposita ad formam, illam efficaciter exigit, & obtinet, etiam si nullum sit agens naturale quod illum possit producere, ut paret in productione formarum viuentium, quae ad exigentiam materiae dispositae a Deo producuntur:

ex quo sit materiam dispositam ad formam, non magis exigere formam productam ab agente naturali, etiam si hoc sit applicatum, quam a Deo, cui incumbit mediatè, vel immediatè formam producere in materia disposita, & ita materia disposita ad formam ignis, etiam si habeat ignem applicatum, non determinatè exigit recipere formam illum individuum, quam potest ignis producere, sed illum vel aliam ex innumeris eiusdem speciei, quas producere potest, quas omnes sub distinctione appetit, quod si semper recipiat illum, quam agens naturale potest producere, hoc non oritur ex indigentia materiae, praeceps, sed quia materia exigentia illa forma est contenta, & agens naturale applicatum illum producere exigit. Ad argumentum in forma respondeo, id exigit materia quod agens potest producere, distinguo maiorem; id solum quod agens naturale potest producere, nego maiorem: quod potest producere agens naturale, vel Deus ad exigentiam materiae dispositae, cedo maiorem: sed agens tantum potest producere formam individuum, distinguo eodem modo: agens naturale & Deus a quibus, quae materia exigit formam, nego agens naturale tantum, transact: deinde nego consequentiam.

Postquam haec scripseram, totam doctrinam traditam inueni apud Noft. Albert. t. 2. disp. 3. de Prædic. subft. q. 2. n. 26. Vbi duplum assignat appetitum imitatum, vnum qui est per indifferientiam, quo dicitur materia primam appetere omnes formas, qui a materia nullo modo distinguuntur, & contra quem non datur violentia. Alium appetitum appellat per qualitatem superadditam ad talium vel talem formam, sicuti materia affecta siccitate, & caliditate vt octo, dicitur inclinari ad formam ignis. En duplex appetitum quem ego assignau. Appetitus per indifferientiam, quem habet materia ad omnes formas, & ab illa non distinguuntur, est appetitus, quem ego inefficiem appellavi. Appetitus per qualitatem superadditam est appetitus quem dixi efficacem esse & addere supra materiam primam dispositiones ad formam appetitam.

S. II.

De differentia inter appetitum desiderij & complacentie.

14 IN appetitu elicto duplex distinguitur actus; unus desiderij & alijs complacentie. Vulgo dicitur appetitus desiderij qui fertur in obiectum abfensi, & complacentie, qui tendit in obiectum praesens. Rem hanc sapientissimi recentiores illustrant, afferuntque appetitum desiderij non supponere obiectum non existens in illo instanti temporis, sed posse voluntatem ferri in obiectum actu existens appetiti desiderij, cum enim quis actionem aliquam externam liberè exercet, actio illa in illo instanti, in quo liberè exercetur, oritur ex intentione efficaci illum exercendi, quæ intentio in se imbibitam habet rationem desiderij, ac proinde oritur ex desiderio illi coexistenti: ergo desiderium, & res desiderata, sicut intentio, & res intenta coexistere possunt: ergo desiderium potest esse de obiecto actu existente: ergo non recte explicatur ratio desiderij per absentiam obiecti. Desiderium affirmant hi recentiores esse actum, qui fertur in rem abstrahentem, id est, non propter exercitam, vel factam, sed tantum in illam propter representationem se conueniens. Complacentiam dicunt respicere iam factam, vel possessam. Affirmant insuper ad desiderium requiri cognitionem representantem rem, ut factibilem, & mouentem ad affectionem rei. Ex quo inferunt desiderium, cum non supponat rem iam factam, esse principium morale illius affectionis; Complacentia autem cum supponat rem extra causas nullo modo potest esse principium illius.

Ex hoc inferunt causas numquam habere appetitum complacentie, sed tantum desiderij respectu effectuum, nam si causa haberet appetitum complacentie, maximè respectu effectus, quem iam producit, sed respectu illius, quem producit, non est appetitus complacentie, quia illa appetitus tendit in productionem illius, quam non supponit, sed respicit ut effectum, quia causa numquam effect, id, quod supponit, neque intendit producere, quod iam est productum; complacentia autem essentialementer supponit obiectum ut productum, & ut possessum. Circa effectum ut productum in instanti temporis precedenti nihil effect, neque appetit causa: ergo circa illum ut productum tempore precedenti causa nequit habere appetitum complacentie, circa illum ut futurum nullus id afferuit, ergo causa nequit

nequit habere appetitum complacentia circa effectum
neque vt praefens, neque præteritum, neque futurum.

16 Non possum non mirum horum recentiorum ingenium
commendare, in re enim quam omnes majorum vestigia
inhærentes prætermisere, nouam lucem nobis dedere; ni
hilominus (ilorum pacem dixerim) clauorem credo desiderari dabo forsan, qua difficultas penitus ab omnibus in
spicitur. In memoriam reuoco distinctionem appetitus
in practicū & speculatiū. Practicus appetitus dicitur
respectu illius obiecti, cuius executio dependet ab ap
petenti actu, speculatiū respectu obiecti, ad cuius ex
ecutionem impertinet appetentis actus. Certum est po
tentiam appetitum sèp̄ desiderare illa, quorum execu
tio omnino est independens ab actibus illius, cuius deside
rij obiectum recentiores non explicant, quia hic actus de
siderij non regitur cognitione mouente ad opus, & es
ecutionem, vt ipsi absolute de omni desiderio pronunciant.
Neque circa haec obiecta, cuius executio à voluntate
non dependet desiderium dari potest in instanti in quo
exsuffit, inèp̄ enim quis diceretur desiderare pluian
exsultem in illo instanti, in quo iam exsuffit, nisi illud desi
derium, ex ignorantia, & errore produceret; idem dico de
omnibus aliis obiectis iam productis, & possest indepen
denter à desiderio, circa quā nemo dicitur desiderium con
cipere. Circa illa obiecta cuius executio dependet ex
meo desiderio rectè datur desiderium in illo instanti, in
quo exsuffit, vt ipsa existat, quia desiderio seculo non es
sere ex vi huius causitatis.

17 Ex quo infero rectè explicasse recentiores obiectum
desiderij practici, & complacentia respectu eiusdem ob
iecti, desiderium autem & complacentiam respectu actus
speculatiū, hoc est tendens circa obiectum, quod inde
pendenter ab actu appetentis exercetur, explicari non po
se, nisi per ordinem ad obiectum absens, & praefens, seu vt
absens, vel praefens cognitum, obiectum enim quod non
cognoscitur vt absens, non potest desiderari, actu deside
rij speculatiū, neque circa illud potest dari actus compla
centia, nisi formaliter apprehendatur, vt praefens absolutè.
vel conditionatè. Infero secundò desiderium speculatiū,
quod in causis dari explicui §. præcedentis semper de
bere esse de obiecto absenti, & appetitum circa idem
obiectum iam praefens, & postea esse complacentia, non
enim ex alia capite potest distingui appetitus complacen
tia, & desiderij circa obiectum, cuius executio non de
pendet à desiderio, nisi ex praesentia, vel absentia obiecti
circa quod versatur vterque actus. De appetitu efficaci
qui consistit in actu primo adiquato assentior sapientissi
mis recentioribus afferentibus semper esse appetitum de
siderij, & nunquam complacentia, quia semper fertur in
obiectum, vt faciendum ex vi illius, quod est proprium
desiderij & nunquam fertur in illud vt iam factum, quod
necessarium est ad constitutendum actum complacentia.

§. III.

Appetitus materiae exponuntur.

18 **N**on alii principijs, præter iam tradita, indiget, hu
ius rei ad quæ solutio, sed tantum aliquibus con
clusiōnibus illatis specialiter de appetitu materiae, ex his,
qua de appetitu omnium causarum suprà exposui.

PRIMA CONCLUSIO: Materia prima nuda omni for
mā habet appetitum ad omnes sibi vniendas, seu ad omnia
tota compendiendas, sub disunctione, ad hoc vel illud to
rum ex omnibus, qua potest componere. Probatur haec
conclusio ex natura eiusdem materiae, qua est pars incom
pleta ex se ordinata ad totum componentum, non potius
ad hoc, quā ad illud, ex quo infertur appetere totum
componere, & propendere in illius compositionem, sicuti
omne ens propendet in acquisitionem illius ad quod ex na
tura sua ordinatur, & cùm non magis ordinetur ad com
ponentum hoc totum, quā illud, non magis appetit hoc,
quā illud componere, sed aquē omnia sub disunctione,
scilicet, hoc vel illud ex omnibus. Neque hunc appetitum
subterfugiunt forma corrupta, quia materia prima ex se
aquē potens est ad formas corruptas, & ad alias & aquē
contenta est, si illarum aliquam per reproductionem re
ciperet, ac si nouam aliam acquireret.

Obiicit Arrag. Materia non potest habere appetitum
ad impossibile: sed impossibile est materiam recipere for
mam iam corruptam ergo non potest habere appetitum ad
illam. Respondeo distinguendo antecedens, materia non

Fran. de Oñieda, Philosoph. Tom. I.

poteſt habere appetitum ad quod ex se est impossibile,
transfaret ad id, quod hīc, & nunc est impossibile per acci
dens, nego. Et minorem eodem modo distinguo: impossibile
est materiam recipere formam corruptam, ex supposi
tione quod præcesserit corruptio forma, que per accidens
euenit, concedo; per se impossibile est recipere illam for
mam, cui accidentaliter corruptio contingit, nego; deinde
nego consequiam.

SECVNDA CONCLUSIO: Materia habet appetitum ad
formas recipendas sub disunctione explicata conclusione
præcedenti, in super sub disunctione rationalis anima sibi
vnienda, hoc est, habet appetitum ad recipiendam ali
quam formam casu, quo rationalis anima non illi vniatur,
quia appetitus recte cum præcedente explicabitur, si dic
camus materiam primam appetere vniōnem ad animam
rationalem, vel vniōnem, & receptionem alicuius formæ
ex reliquis, quae ex illa possunt educi. Ratio est clara Ma
teria appetit vniōnem formæ materialis, non absolute, sed
si illi vniatur non est forma rationalis: ergo eodem mo
do appetit receptionem materialis formæ. Probo confe
quentiam: eo ipso quod materia appetat vniōnem formæ,
appetit id, quod necessarium est ad vniōnem, pro illo
eventu, in quo vniōnem appetit: Sed educit formæ mate
rialis est necessaria ad vniōnem eiusdem: ergo illam app
petit materia pro eodem eventu, pro quo appetit vniōnem
ad eandem formam: Sed tantum appetit vniōnem ad
formam materialē sub disunctione rationalis, quod est
idem ac appetere formam materialē, si illi non vniatur
rationalis; ergo tantum appetit cum eadem disunctione
formam materialē recipiendam, ex eo quod illam sibi
vniendam appetat: sed non est alia ratio, propter quam
materia appetat educationem nisi propter vniōnem, quia
materia primaria & per se ordinatur ad totum componen
dum, in quo ordine constituit ratio essentialis illius consti
tuua, & secundarij ad formam recipiendam. Ideo enim
materia recipit formam, vt illam sibi vniat, non tamen illam
sibi vnit, vt eam recipiat. Sicut enim conceptus pri
marius materia est virtus terminativa vniōnis per modum
extremi perfectibilis, & secundarius virtus receptiva for
marum mediā vniōne, sic primarius appetitus est ad for
mas vniendas, & secundarius ad recipiendas ex vniendis
illas, quae ex ipsa possunt educi.

TERTIA CONCLUSIO: Materia prima non appetit om
nes formas sibi vniendas, vel recipendas successivæ. Haec
conclusio est contra communem sententiam, quam verifi
cam esse, facile probo. Materia prima dum habet formam
substantiale sibi vnitam, cum omnibus requisitis ad vni
ōnem, habet satiatum appetitum, etiamque perpetuum duret
sub eadem formate, ergo non appetit omnes formas suc
cessivæ recipiendas, quia si hoc appeteret, non esset materia
contenta ex istis sumptibus cum vniōne ad eandem formam,
sed peteret relicta vniōne ad hanc formam, quam habet,
ad aliam transire, vt conquequeretur id, quod appetit, vide
licet formas omnes successivæ pertransire. Neque ex eo
quod materia appetat omnes sub disunctione, hoc est,
hanc, vel illam ex omnibus, infertur appetere omnes suc
cessivæ, aliud enim est materiam primam semper habere
aliquam formam, aliud habere omnes successivæ: primum
aperit materia, non secundum.

QUARTA CONCLUSIO: Materia prima, dum habet for
mam aliquam, illam appetit appetitu ex se inefficaci ad
quæ identificato cum sua entitate, quem nu. 6. explicavi,
actu complacentia, & non desiderij. Probatur haec conclu
sio ex dictis n. 16. & 17. vbi probauit actu desiderij, & com
placentia in appetitu inefficaci distingui essentialiter ex
praesentia, & absentia obiecti, & non posse actu desiderij
ferri in obiectum praefens. Secundò, cum illi affectus sint
non proprii, sed per metaphoram, & translationem dicti,
debet componi ad similitudinem, & emulacionem pro
priorum actuum: ergo sicuti potentia volitiva, qua hos
actus propriè exercet, quiescere, & complacere dicitur per
actum elicitem in bono iam posse, sic dicendum est de
appetitu innato eandem quietem, & complacentiam in
uenire in bono iam acquisito.

Obiicit contra hanc conclusionem: Materia prima per
eundem actum appetit formam sive praesentem, sive ab
sentem: Sed absentem appetit actu desiderij, ergo eodem actu
fertur in praesentem. Majorum probo: actu appetitus non
distinguitur ab ipsa materia: sed materia est eadem: ergo
actus appetitus est idem. Minorem admittunt omnes;

N 2 con

19

20

21

22

consequētia est legitima. Respondeo in actū appetitus desiderij, & complacentiā duo reperi, rationem appetitus & rationem talis appetitus, que duo in appetitu elicito, qui verè est actus potentiae appetentis non distinguuntur, quia ratio communis, & viuēsalis à minus vniuersali, generica videlicet ab specifica, in nullo ente physico distinguntur. In actu vero appetitus innati, quem per metaphoram singimus, et si cum fundamento in re, distinguimus rationem talis appetitus, ratio appetitus non distinguitur ab ipsa materia, ratio vero per quam hic appetitus constituitur in ratione talis, videlicet desiderij vel complacentiā ex praefaciā, vel absentia obiecti distinguitur ab ipsa materia, & ita materia semper appetit per eundem actum, quatenus actus habet rationem communem appetitus, non vero quatenus habet rationem talis appetitus, desiderij videlicet vel complacentiā.

25 QUINTA CONCIVSIO. In instanti in quo materia supponitur cum appetitu complacentiā ad aliquam formam, nihil appetit appetitu desiderij pro illo instanti: Probo. Si aliquid appeteret maximē formam aliā substantiale casu, quo hec desiceret, sed implicat ex suppositione appetitus complacentiā, qui inuoluit ipsam existentiam formam, formam desiceret: ergo implicat purificatione conditionis, sub qua alia forma efficit appetendā: ergo implicat illam appetiti sub conditione, cuius purificationis negatio supponitur. Neque refert in appetitu elicito semel dari actus inefficaces complacentiā vel desiderij de obiectis sub conditione repugnantibus, quia cum potentia appetitiā indifferentiam habeat ex diuersarum cognitionum aduentu, potest hos diuersos actus exercere: in appetitu autem innato nullum est fundamentum ad hos actus fингendos, neque in illo debemus dare appetitum, qui non feratur in consequitionem vnicū finis, ad quem entitas ex natura sua ordinatur, appetitus vero elicitus variis fibi sienes ex potentia cognoscente propostis intuetur.

Dices materiam primam, posse in eodem instanti, in quo habet formam antecedenter ad existentiam illius, illam vel aliam appetere appetitu desiderij. Respondeo id fieri non posse, quia appetitus desiderij & complacentiā, ut dicebam modo, constituitur per absentiam, & præsentiam obiecti, unde in signo in quo præscinditur à præsentiā, vel absentia obiecti, tantum potest intelligi appetitus præcisè, non ratio desiderij vel complacentiā, in signo autem alio non potest intelligi positiū absentia obiecti pro illo instanti, quia id, quod non est in instanti temporis, non potest intelligi in aliquo signo pro illo instanti.

27 SEXTA CONCIVSIO. Materia prima in instanti in quo habet formam, appetit præ instantibus sequentibus retinere quam habet, vel aliam acquirere. Quia eo ipso quod appetit perpetuò habere formam, necessarii appetit retinere quam habet, vel aliam acquirere. Hunc appetitum esse desiderij ex absentia obiecti efficaciter probatur.

28 SEPTIMA CONCIVSIO. Materia iam in actu primo constituta cum omnibus præ requisitis ad formam appetit appetitu desiderij & non complacentiā formam illam, seu illas formas ad quas est in actu primo: Conclusionem hanc recte probant recentiores intendentis probare materiam primam nullam formam appetere appetitu complacentiā: illorum rationem dedi num. 14. & 15. vbi dixi recte procedere de appetitu efficaci constituto in actu primo ad quadrato ad omnem effectum, vbi similiiter probauit materiam primam habentem dispositions formae ignis, esse in actu primo ad omnes, & quæ omnes desiderare hanc vel illam sub distinctione obtinendam.

29 OCTAVA CONCIVSIO. Materia prima secundariā habet appetitum ad formas accidentales, quibus indiget ad sui conseruationem, & ad componendum totum, quia eo ipso quod appetit suam conseruationem, & compositionem totius, appetit secundariā totum id, quod necessarium est, vt conferetur, & vt totum componat. Reliquas formas accidentales, quæ necessaria non sunt ad conseruationem materie, neque totius, existimō materiam non appetere, sed tantum habere non repugnantiam ad illas, ita quæ bene se habet cum illis: sic se habet aë respectu lucis, specierum impressarum, quas mittunt obiecta alia similiū qualitatū.

P V N C T V M V.

An materia existat per existentiam forme.

A Deo tenuis, & macra est natura materie primæ, vt illius existentia Thomistas omnes subterfugerit, quorum omnium vna vox est materia existere per existentiam forme. Ita Cajet. Sonc. Ferr. Iauellus, apud Suarez disp. 13. Metaphy. scđ. 3, n. 6. Sot. lib. 1. Physic. q. 6. dubio 2. quibus accedunt Durand. in 2. dist. 12. quæst. 2. Valles. Controu. 7. ad Tyrone.

Oppositam sententiam scilicet materiam primam existere per propriam ipsius existentiam defendunt innumerū Doctores: Scotus in 1. dist. 12. q. 2. ibid. Gabr. Greg. cum reliquo Nominalibus, ex nostris Pater Vazq. i. p. t. 1. disp. 54. n. 9. Suar. supra, num. 8. Tolet. i. lib. phys. quæst. 13. Pereira lib. 5. c. 13. lib. 1. Met. c. 7. q. 3. scđ. 8. Rub. lib. 1. phys. tract. 2. quæst. 2. Hurt. disp. 8. Arriag. disp. 2. scđ. 5. quibus libertissimè scribo. Potissimum fundamentum huius sententiae sumendum est ex identitate inter essentiam, & existentiam, quæ positā, recta fit argumentatio. Essentia materie prima distinguitur ab essentia formæ: ergo existentia materia ab existentia formæ. Existentiam non distingui ab essentia, probabo in Metaph. Controuer. 2. Punct. 3. & ex ibi dicendi huic quæstioni satisficiet, & efficaciter Thomistarum opinio impugnata manebit. Cæterum nostri Doctores in litteraturā Palæstra semper animo erēcti non contenti intra propria caltra contrarios debellare inimicos, sua repentes, adhuc intra illa insequuntur, admissaque distinctione inter essentiam, & existentiam cum ipsi Thomistis pugnam inueni pro existentia propria materia defendenda. Disputandum est ergo, an calu quo materia existentia ab essentia distingueretur, concedenda esset materia prima propria existentia distincta ab existentia formæ. Procedere potest hac disputatio ad homines contra Thomistas iuxta illorum principia, & absolutè nullo alio admisso principio præter illa, qua ex ipsis rerum naturis inferuntur, vel ex ipsa terminorum apprehensione citra controviam apparent, & vt vtroque modo procedat disputatio, nonnulla præmittam.

Prämitto id, quod in omnibus disputationibus, quæ ex suppositione procedunt omnibus semper præ oculis esse vellem, scilicet eo ipso, quod demus existentiam materie distingui ab essentia, necessariō debemus supponere omne id, quod per locum intrinsecum interfert ex hac distinctione, & quod illi necessariō coniunctum est, alias quæstio locum habere non poterit; quia cum ex una parte concedamus materiam primam distingui ab essentia, si ex alia negemus id, quod per locum intrinsecum coniunctum est cum hac distinctione, procedet quæstio ex principiis contrariis, & contradictione oppositis: exempli gratiæ: supponamus rationale posse separari ab animali, debemus dare, rationale non esse idem cum animali, quia si datā illā separatione, velimū retinere identitatem inter animali, & rationale, recte poterit inferri: ergo illa, quæ sunt idem, separari possunt: quod est absurdum consequens, & legitima consequentia, & consequentia admissa facilè poterit illius contradictionis probari, & ita faciliè trahetur disputatio ad duplex contradictionem, & neutrum ex suppositione, quia loquimur calu, quo supponamus tantum rationale posse separari ab animali, quia supponatur distinctione horum extremon, neque posse separari idem à se ipso, neque aliud principium necessariō cum hac separatione connexum. Concedendum ergo est, vt disputatione locum inueniat, si semel admittitur rationale posse separari ab animali, rationale non identificari cum animali, vel posse idem à se ipso separari. Ex quo nihil poterit inferri quod oblit respondentis, quia licet alia proberetur contradictionem illius, quod supponitur non obire arguenti, qui recte potest duplex contradictionem admittere, vnum verum ex natura rei; alterum ex suppositione sumptum, quod ipse nouit falsum esse, illud tamen disputationis gratiæ admittit; sed damnandus est arguens, qui impugnat id, quod ipsi gratis disputationis causâ concepsum est. Hac doctrina optimè obseruanda est in pluribus disputationibus, quæ ex suppositione procedunt, in quibus oppofita videntur inferri, ad quas angustias non traheretur disputatione si debito modo procederet.

Ex hoc infero datā distinctione inter essentiam, & existen-

existentiam, dandum esse existentiam sicutem esse modum sufficientem essentiam, tanquam subiectum ad existentiam suppositum. Deinde debet admitti posse produci per diuersas actiones, etiamsi non repugnaret produci per eamdem, sicut de forma, & modo uniois philosophamur, quia reliquæ entitatis, quæ dantur in rerum natura distinctæ possunt per diuersas actiones produci. Ratio à priori est, ut si est diuersitas terminorum potest esse actio-num diuersitas: sed data essentia distincta ab existentia, datum diuersitas terminorum: ergo potest dari actionum diuersitas. Dices percipi non posse ad quid terminetur actio, quæ non terminatur ad existentiam. Respondeo verum hoc esse nullâ facta suppositione, quia percipi non potest, quid sit essentia, ut distincta realiter ab existentia: qui tamen supponit essentiam esse aliquid distinctum ab existentia supponit aliquid sibi perceptibile de cuius conceptu non sit existentia, quod essentiam vocat, ad illud ergo terminabitur actio, quæ ad existentiam non terminatur. Neque obicere poterit hoc nihil esse, quia iam supponis esse aliquid reale, quod ab existentia distinguatur, & hoc idem, quod tu reale supponis, assignatur tanquam terminus actionis non terminatus ad existentiam.

Noto insuper ex duplice suppositione posse procedere quæstionem: aut enim supponi potest omnibus entitatis existentiam superadditam inesse, aut formam ratione-sue perfectionis existentiam habere secum identificata-materiam verò tatione sua imperfectionis, & potentialitatis (ut cum Thomistis loquar) indigere existentiam superadditam, quæ hypothesi facta, inquiri potest an possit existere per existentiam formæ, seu per ipsam formam. Quid sentiam iuxta omnium principia, & iuxta quamcumque hypothesis breuiter aperiam.

Hurtadus suprà num. 64. affirmit multas, graueisque rationes superesse pro defendenda existentia propria materiæ, prater omnium præcipuum desumptam ex identitate inter essentiam & existentiam. Arguit primò: eadem actione indiuisibili, quæ producitur essentia, debet produci existentia: sed essentia materiæ, & essentia formæ producuntur per diuersas actiones: ergo existentia materiæ, & existentia formæ producuntur per diuersas actiones: ergo sunt diuersa, idem enim, nisi possit per plures actiones produci, non potest per eamdem actionem produci, & non produci, per actionem autem quæ producitur materiæ essentia, non producitur formæ: ergo neque existentia formæ, quæ producitur per actionem, qua producitur essentia eiusdem formæ: ergo neque per actionem, quæ producitur existentia materiæ, quæ est eadem cum actione, quæ producitur essentia eiusdem materiæ. Illationes ex prima facta sunt evidentes: prima ex præmissis legitime deducta. Ex præmissis maiorem admittunt Thomistæ assertores productionem terminari formaliter ad existentiam & nullam dari actionem terminatam præcisè ad essentiam & non ad existentiam. Minor facilimè probatur, quia productio formæ materialis est eductio, productio materiæ est creatio, sed non potest eadem actio indiuisibilis esse eductio & creatio: ergo non potest eadem actio esse productio materiæ, & formæ. Dicit nonnullus eam actionem posse esse creationem, & educationem, respectu diuersorum terminorum. Contrà: Eatenus terminus creator quatenus illius actio physicè non dependet à subiecto per suam physicam entitatem, & eatenus educitur quatenus illius actio per se ipsam physicè dependet à subiecto: sed non potest eadem actio physicè dependere, & non dependere à subiecto: ergo non potest esse creatio & eductio. Addidi terminum physicè, ne distinguis in actione respectus formaliter diuersos, quæ distinctione non potest cadere supra illum, quia qui dicit, actio physicè non dependet, dicit secundum nullum dependere respectum, & qui dicit actionem physicè dependere, dicit dependere secundum suam entitatem realem, & abstractit à quocumque rationis respectu.

Rufus non posse educi formam ex materia, per eamdem actionem, quæ producitur materia, sive materia creatur, sive educatur, sic probo. Actio educitua formæ ex materia supponit materiam iam productam tanquam causam materialem illius: sed productio materiæ non potest supponere materiam tanquam causam materialem: ergo non potest esse eductio formæ ex materia. Hoc argumentum exstimo efficax esse ad hominem factum contra Thomistas concedentes omnem actionem terminari

ad rei existentiam. Ego tamen indepenter à Thomistarum doctrina illius vim declinare conabor.

Nego maiorem primi syllogismi, scilicet essentiam, & existentiam necessariò produci per eamdem actionem, supposita distinctione inter utramque. Illam probat Hurtad. ex D. Thoma quæst. i. de potentia art. 2. vbi ait: *Omnis actio alicuius potentie terminatur ad esse*, & Angelicum Doctorem agere de existentia, afferit Hurtadus oculis certi. Porro, qui aperuerit oculos ad videndum existentiam ab essentia distinctam, illos claudet ad videndum Angelicum Doctorem agere de existentia, & dicet, illud esse ad quod dicit Angelicum Doctor terminari actionem significare essentiam, vel existentiam, quia tam essentia quam existentia, quas distinguunt supponimus possunt terminare actiones. Secundò respondeo S. Thoman afferere omnem actionem terminari ad existentiam, quia sentit essentiam non distinguunt ab existentia, & loquitur absolute, & non ex suppositione, quod distinguuntur essentia & existentia, quæ facta, potest admitti distinctione actionum, quam negat D. Thomas, quia non admittit distinctionem terminorum, quam nos disputationis causâ statuimus. Refert etiam Hurtad. Ioannem Theologum celeberrimum in Concil. Florent. dixisse, *ferri non posse ut vires ab alia sit, nisi ab alia recipiat esse*, quo vicit Græcos dubitantes de procectione Spiritus sancti: Eadem solutiones quas testimonio D. Thomæ dedit, Ioannis Theologi testimonio adhibe, & dico per illud esse intelligere essentiam, & non existentiam, vel ipsum loqui in vera sententia non distinguente existentiam ab essentia, non verò in illa quam modò supponimus.

Arguit Hurtadus pro eadem maiori probanda. Si actio aliqua terminatur ad essentiam, & non ad existentiam, quid præstat talis actio? certè nihil aliud, quam eam producere, & facere existentem. Respondeo ex dictis suprà difficultate assignari quid præster illa actio, quia difficile concipitur essentia ab existentia distincta, ex suppositione tamen facta, dicendum est actionem terminatam ad existentiam præstare illud esse actuale, quod habet essentia distinctum ab existentia.

Inflat Hurtadus: Essentia per actionem terminatam ad illam est intrinsecè mutata de non ente simpliciter ad ens simpliciter: ergo ipsa præcisa à quois alio habet intrinsecam existentiam. Hæc ratio probat, essentiam non distinguunt ab existentia, & defrustrit suppositum questionis, quapropter ab illa abstinuisse debebat Hurtadus, memor paulò ante dixisse graues suppetere rationes ad hanc questionem probandam præter omnium præcipuum, quæ probatur essentiam ab existentia non distinguunt.

Secundum argumentum ita conficit Hurtadus: Essentia materiæ prima est causa materialis formæ: ergo supponit existens ad formam: ergo non potest existere existentia formæ. Ad hoc argumentum soluendum non recurro ad mutuam cauarum prioritatem; ad quam si congerem, haec difficultas cum multis aliis esset communis. Alter respondeo essentiam materiæ supponi ad formam tanquam causam materiam illius, præscindendo in illo priori, in quo supponitur ab existentia, eo modo quo supponeretur ad propriam existentiam, si illam haberet distinctam à formâ, eadémque ratione, quæ supponitur materia ad suam præsentiam præscindendo pro illo priori in quo supponitur à presentia. Materiam posse supponi ad formam modo dicto rectè intelligetur, si ponatur existere per ipsam formam habentem existentiam secum identificatam, quia non debet supponi existens ad illud per quod formaliter existens constituitur. Idem potest dici, etiamsi dicatur formam habere existentiam superadditam, quia existentia formæ suum effectum communicat materiæ mediâ formâ, ac proinde per formam, ut existentem constituitur materia existens, & ita non debet supponi existens ad ipsam formam, ut existens, hoc est, ad formam, quæ secum afferit existentiam, quæ materia constituitur existens, ex eo præcisè quod formam in se habeat, sicut dicitur de eadem materia respectu præsentis iuxta opinionem assertorem materiam præsentari per præsentiam quantitatis.

Insurgit Hurt. Essentia non potest esse causa existentia, quia esset causa sui ipsius. Itē quia sicut essentia creatur, ut quod, existentia creatur, ut que, quia ratio formalis proper quam terminus generatur, vel creatur est illius existentia. Hæc omnia nullâ vim habent ex suppositione iam

N 3 facta,

150 PHYSICA. Controv. II. *De materia prima.*

facta, quia si damus essentiam distinguere ab existentia, essentia, que sit causa sua existentiae, erit causa alicuius a disticti. Et non licet inferre esse causam sui ipsius. Eodem modo negandum est ex creatione essentia inferri creationem existentiae, quia potest dari actio creativa terminata ad essentiam, distincta ab actione eductiva terminata ad existentiam. Loquor ex suppositione iam facta, cuius subiectum implicare censeo. Nego similiter existentiam esse totam rationem termini creationis, quia hanc potest terminare essentia ab existentia distincta, quam formaliter ut distinctam ab existentia fatentur multi habere esse actuale, ut videre licet apud Alberinum supra relatum. Alia congerit, seu eadem repetit Hirtadus, videlicet sequi materiam primam produci, & conferuari ab agente naturali. Deinde materiam primam fieri per creationem, & ita non posse pendere a forma, insuper materiam primam creari. Ex quibus infertur illius existentiam non posse dependere a causa materiali. Hac omnia ex dictis in hypothesi facta facilem solutionem habent. Respondeo iuxta supposita principia existentiam materie primae produci, & conferuari ab agente naturali, & existentiam hanc educi, & essentiam creari, existentiam dependere ab ipsa forma, vel esse ipsam formam, & existentiam tantum dependere a forma a posteriori, quia sine illa existere non potest, non ab hac determinata, sed ab hac vel illa quia sicut esse sine hac forma determinata, modò alia habeat, ita potest esse sine hac existentia identificata cum forma, modò alia illi adueniat cum alia forma identificata.

I 2 Arriaga fact. 5. citata, retectis aliquib[us] rationibus ex his, quas adduximus probat materiam primam habere existentiam propriam adhuc ex suppositione, quod distinguatur existentia ab essentia, quia conformius est naturis rerum, ut materia habeat propriam existentiam, quam ut existat forma existentiae: friget haec ratio, & negat[ur] haec maiori conformitate, gelasit, vtrique procedere non vallet. Secundò ait ridiculum esse toties materiam mutare existentiam, quoties nouas formas acquirit. Respondebunt aduersarij non esse ridiculum. Tertiò, arguit sequi ex opposita sententia materiam primam non produci ab agentibus naturalibus; quam rationem inefficacem esse ipse vidit, tantumque ad hominem contra Thomistos, ex his, quæ ipsi docent eam adducit. Non dispuo, an Thomista recte respondant, quid respondentur sit, non semel explicui. Quartò, arguit sequi materiam dependere a priori, a forma, & formam a materia. Iam supradicui negavi primam partem consequentis, modò respectu illius sequelam nego. Quintò, argumentatur. Materia prima producit suas passiones ad quas debet supponi existens ergo debet habere existentiam distinctam ab existentia formæ. Multi antecedens negabunt præcipue ex Thomistis dicentes materiam primam non producere suas passiones. Insto tamen: materia prima etiam non sit principium effectuum passionum, est tamen principium passionum, & causa materialis illarum: ergo debet supponi existens, vt illas recipiat ut principium passionum. Responderet aliquis materiam primam prius natura constituti existentem per existentiam formæ, & posteaquam iam est per formam existens constituta, suas passiones recipere, vel prodere. Contrà: materia prima supponitur informata dispositionibus prius natura, quam recipiat formam: ergo supponitur existens prius natura quam habeat formam. Probo consequentiam: in illo priori in quo supponitur materia prima cum suis dispositionibus, debet supponi existens: sed prius natura, quam sit forma supponitur cum suis dispositionibus: ergo prius natura quam adueniat forma supponitur existens. Hoc argumentum existimò difficilium esse omnibus adductis, verumtamen non deerunt Thomistis mille latibula, ut illud effugiant: in primis protegi possunt mutua prioritatum causalitatem in diuerso genere: multi enim affirmant dispositiones recipi in toto, & consequenter supponere totum, & materiam informatam substantiali formâ. Secundò respondere possunt in illo priori in quo materia prima supponatur ut causa materialis, vel ut principium effectuum suarum passionum, seu dispositionum totius, non debere supponi existentem formaliter, sed sufficere in alio signo posteriori natura habere existentiam in eodem instanti temporis, quia si semel supponatur existentia distincta ab essentia, existentia non est ratio formalis caufandi, sed tantum conditio, quam possumus dicere non requiri formaliter ex parte

actus primi, sed tantum ut conditionem comitantem, sciti de approximatione philosophatur Arriaga, qui dicit non se tenere ex parte actus primi in igne ad producendum calorem in ligno, sed tantum concomitante requiri. Neque dubitabunt Thomistæ id afferere de existentia, qui defendunt causam posse physicè operari in instanti, in quo non existit, dum immediatè ante præcessit. Hæc sunt argumenta, quæ apud authores inuenio pro hac materia, quæ omnia satis probabiliter in hypothesi facta solvi poterunt, quapropter semper ego propriam materię primam existentiam ex identitate inter essentiam, & existentiam propugnabo. Quid tamen verisimilius esse censem prædicta suppositione admissa breuiter dicam.

Si supponatur materiam primam propter suam potentialitatem existentiam non habere secum identificatam, & illam emendicare à forma, quæ per se ipsam existit nullo modo superaddito, existentia propria materię primę distincta à forma tantum propagari poterit. hoc ultimo argumento, impugnando illius solutiones, videlicet, mutuam prioritatem causarum adhuc in diuerso genere causa, quam reiciam lib. 2. Controvers. 7. & probando existentiam requisitam in causa ad effectum in aliquo genere causa producendum requiri ex parte actus primi, quod difficultissime probari potest.

Si supponatur omnibus entitatibus existentias superadditas inesse, affinis erit quæstio cum illa, quæ agitur 4. Physicorum, an videlicet omnibus entitatibus distinctis distincta praesentia correspondat. Non dubito in hac hypothesi posse materiam, & formam de potentia Dei absolute existere per eundem modum existendi essentialiter respicientem utrumque extremum, ita ut deficiente materia, vel forma deficeret totus ille modus, qui etiæ communis sit utrique, proprius cuiuslibet dici possit, quia æquè dependeret a materia, & forma & eamdem connectionem cum illarum qualibet haberet. Sentio insuper deficiente forma posse materiam nulli forma unitam proprium habere modum existendi, sicut in opinione, quæ asserit formam materię unitam esse præsentem per praesentiam materię vel quantitatibus, dicimus formam materię non unitam propriam habere præsentiam.

Quid contingat naturaliter, quando materia & forma essent unitæ, certè mihi difficile est definire. Probabo loco supra citato singulis entitatibus distinctis, distincta praesentia respondere. Idem à paritate de præsentis inferri potest. Sed argumentum à paritate parum roboris habet, præcipue cum rationes, quæ præsentias distinctas existentias & ita ex disparitate rationis, quæ probat in illa materia, & non in ista, disparitas conclusionis desum poterit. Affirmo rationes quibus probant Thomistæ materiam primam existentiam propriam non habere, nihil probare, etiamsi admittatur inesse rebus omnibus existentiam distinctam à præsenti. Insuper censeo hac hypothesi datâ non posse efficaciter probari materia non existere existentia formæ. Quid vero tunc contingat ex his, que modò sunt, difficile coniudicandum existimò, nihilque efficaciter probari posse; neque efficaciter coniunctum iri existimò. qui assereret prædicta hypothesi non solum materiam primam propriam existentiam habituram, sed etiam formas materiales existere per existentiam materię & carere propria existentia dum sunt unitæ materię, quam haberet si de potentia Dei absolute existentes separatae à subiecto phantur.

Obliges D. Thomam 1. parte, q. 7. art. 2. ad primum, ubi haec habet: Materia prima non existit in rerum natura per se ipsam cum non sit ens actus, sed potentia tantum, unde magis est aliud concretum quam creatum. Et quæst. 4. de potentia: Quidquid in rerum natura invenitur, actu existit, quod quidem non habet materia, nisi per formam, que est actus eius, unde non habet sine forma in rerum natura invenitur. Respondebat Rub. supradic. 2. in materia reperiendi duplum existentiam; quamdam incompletam, indiferentem, & per aliam similiter incompletam determinatam ad hanc vel illam speciem existentiae completae compendiā; aliam iam determinatam, quam materia componit, & est propria totius. Primam habet materia per suam entitatem, de qua non loquitur D. Thomas, sed de existentia completae, & determinatae, quæ materia conuenit ratione formæ. Alter testimonium desumptum ex q. 4. de

de potentia, explicari potest in hunc sensum: Quidquid est in rerum natura acta existit, in hac vniuersali comprehendit Angelicus Doctor existentiam materie, quam suprà in illa vniuersali comprehenderat, non esse in rerum natura, nisi in ordine ad formam, seu vt forma actuatur in ordine ad compositum, quibus verbis significat ordinem, quem habet materia ad formam tanquam ad aliud, ad quod ordinatur, non tanquam ad constitutum sua existentia. Quod probat verbis immediate subiectis: Vnde non habet in rerum natura inueniri sine forma, quasi diceret, quia materia ordinatur ad formam, vt cum illa totum componat, numquam est in rerum natura nisi vnta forma. Prioris testimoniorum verba facilius explicantur, cum enim dicit Doctor Angelicus materiam non esse ens actu, sed potentiam, non loquitur de actu potentiae logicæ, seu obiectu, cuius potentia est actus existentia, sed de actu potentiae passiuæ, seu informacionis, quam ratione actus non habet potentiam, quia nullum actum informantem, neque in subiecto receperunt includit secundum suam entitatem.

17 Obiectio secunda: Ex duobus entibus actu existentibus non potest tertium ens per se resultare. Respondeo ex duobus entibus actu existentibus completis non posse fieri unum tertium ens per se, bene tamen ex duobus incompletis.

18 Obiectio tertia: Materia prima nullam habet operationem ergo neque existentiam. Probat consequentiam, ex eo quod existere sit propter operari. Si aliquid probaret argumentum non solum conuincere materiam primam non habere existentiam propriam, sed neque alienam, quia non minus debet esse propter aliud existere per existentiam alienam, quam per propriam: ergo si ex eo quod materia prima nullam habeat operationem, non habet propter quod existat existentiam propriam, neque habebit propter quod existat existentiam alienam. Misum facio antecedens, & nego consequentiam. Ad confirmationem dico, esse principij actuum esse propter operari, esse autem passiuum, propter pati, & materiam primam esse principium passionum propter quas, & propter totum componendum non esset illius existentia otiosa in rerum natura, etiamsi non esset principium operationis.

19 Obiectio quinta: Existentia formæ se communicat immediatè materie: ergo constituit materiam existentem: ergo materia non indiget aliâ existentiam. Rer torqueo, argumento in alia materia: spiritualitas animæ rationalis in distingue ab ipsa anima se communicat immediatè materia, cui immediatè vniuerso illâ constituit spiritualem. Secundò materialitas formæ ligni identificata cum ipsa immediatè se communicat materia: ergo materiam constituit materia: ergo non indiget materialitate secum identificata: ergo materia non est materialis per se ipsam. Respondeo effectum formaliter existendi non posse conuenire rei per aliquid superadditum, quia existentia debet identificari cum re existenti, vt probabo in Metaphysic. Vnde etiam si materia vniatur formæ existenti, non potest per illam existens constitui, quia per aliquid superadditum nihil potest habere aliud secum identificatum. Procedere potest obiectio, factâ hypothese existentia realis distingue ab essentia quâ factâ: Respondeo existentiam superadditam formæ non communicari materia immediatè tanquam modum illius, sed tantum mediâ formâ, & tanquam modum formæ, & rem respectu materia, sine qua subsistere valet, qui communicandi modus sufficiens non est, vt materia constitutatur existens per existentiam formæ, quia existentia superadditum tantum constituit existens subiectum, quod immediatè afficit tanquam modus illius. Sicut praefixa tantum constituit præsens subiectum, cui immediatè, & per se tanquam modus illius immediatè est affixa.

20 Ex his explicatu facile est illud axioma quo vulgo dicitur, materiam esse puram potentiam, & nihil actus includere. Quod doctè explicat Suarez suprà n. 8. Actus dicitur dupliciter: vnu respectu potentiae physica, sic actio dicitur actus principij actuum, quod physicæ ad illam supponitur; passio, principij passiuæ, quod physicæ presupponitur ad passionem tanquam verum, & physicum principium illius. Unio physica dicitur actus virtutis terminatiæ vniuersi, quæ est realis & physica prærequisita ad vniuersum, & in actu secundo constitutur formaliter vniens per vniuersum. Alius actus dicitur respectu potentiae, quam logicam, metaphysicam, & obiectuam vocamus, que non est vera potentia, quæ ad actum supponatur, neque sit illius prin-

cipium actuum, passiuum, aut terminatiuum, sed mera non repugnantia, quam habet omne id, quod existere potest, & ex existentia Logice infertur, arguimus enim existentia existit: ergo potest existere; quia potentia non est in ordine ad aliud, sed in ordine ad eandem entitatem, illiusque existentiam, non distinctam ab essentia. Hec potentia Logica dicitur, quia ex illa Logice, & illatius infertur actus, non physicæ: Obiectum dicitur, quia est obiectum principij effectu potens ab illo produci ex defectu cuius obiectum potentie chimera non potest produci à Deo: vocatur Metaphysica, quia si aliquo modo præscindenda est ab obiecto, debet esse metaphysicæ eo modo quo præscindunt gradus identificati realiter non physicæ.

Materia prima dicitur pura potentia respectu potentiae logicæ, quia iam habet actum huius potentie, videlicet existentiam propriam, vt probatum est. Dici debet pura potentia passiuæ, quia est primum subiectum, & primum, quod potest pati, & prima causa materialis, quia nullam aliam supponit, neque in se formaliter passionem aliquam identificatam includit. Dicenda est similiiter propter eamdem rationem pura potentia terminatiua vniuersi per modum subiecti informationis, quia est primum subiectum potens informari, nullum aliud supponens, quod ipsa informet, vel possit informare, & nullam virtutem informatiuanam respiciens cuius ipsa sit actus; neque informationem aliquam intrinsecè identificatam habens. Pura actiuæ potentia dici non potest, etiamsi actiuæ quantitatem, & alias passiones producat, quia ita est illarum principium actuum, vt in eodem genere principium aliud supponat, & aliam actiuam potentiam, cuius ipsa sit effectus, & actus.

P V N C T V M VI.

An materia posse esse supernaturaliter sine forma.

R Edeo ad luctam cum Thomistis mihi iam facilem, qui propriam materie existentiam recenti prelio propagnauit. Defendant materiam primam non posse de potentia Dei absoluta esse sine forma, horum longam seriem inuenies apud Conimbr. & Rub. postea citandos. Potissimum illorum fundamentum est materiam non posse existere sine existentia, ac proinde neque sine forma per cuius existentiam ipsa existit. Tucor oppositam sententiam cum P. Suarez disput. 15. Metaphysic. sect. 9. n. 3. Conimbr. lib. 1. Physic. cap. 9. q. 6. art. 3. Rub. tit. 2. de materia quest. 5. Hurt. disp. 5. sect. 9. Arriag. disp. 2. sect. 6. & aliis quæplurimis ex antiquis quos referunt Suarez, Conimb. & Rub.

Ratio sententie, quam defendendam proposui, desumenda est ex natura materie primæ, quæ est entitas creata, in nullo modo dependens ab existentia formæ dependentiâ à priori, quia dependet effectus à causa, quod sic probo. Materia non dependet à forma in genere causa efficientis, quia materia producitur per creationem, & nullum agens naturale principium esse potest effectus creati: non dependet in genere causa materialis, neque formalis, quia materia cum sit primum subiectum, nullam formam intrinsecè includens, neque materiam habet, neque formam: ergo non potest dependere à forma, tanquam à parte intrinsecè componenti eo modo, quo totum dependet à suis partibus, neque materia potest dependere à forma tanquam à subiecto educationis, quia creatur, & ex nullo educitur, est enim vt dictum est primum subiectum: restat dependentia in genere causa finalis, quæ non importat existentiam causæ, ac proinde atiam si admittamus materiam respicere formam tanquam finem, non ideo infertur, existere non posse formâ non existente, sepe enim non existente fine, existunt illa, quæ in finem ordinantur. Rursum nequit excogitari alia dependentia, neque conexio aliqua inter materiam, & formam cum aliquo fundamento probabili, propter quam materia, diuinâ intercedente potentia, existere non possit sine forma: gratis ergo negabitur, id posse contingere de potentia Dei absoluta: ergo denegandum non est. Firmius eamdem conclusionem probabo Puncto seq. vbi probabo materię primę adhuc naturaliter non repugnare existere sine forma.

Ne nouam ineam lucrum, quin nouam aliquam victoriæ ex aduersariis reportandam tentem, affirmo fore vt materia prima posset de potentia Dei absolute existere sine forma

forma, etiamsi de facto modò existeret per existentia formæ. Rationem insinuauit sapè, pricipuè Puncto precedenti. Materia prima si existeret per existentia formæ, existeret per existentia superadditam, & successivè per diuersas existentias, quas secum afferunt formæ diuersæ ergo deficienribus omnibus formis, & deficienribus formari existentias, posset Deus materie aliquā tribuere existentia distinctam ab illis, quas formæ secum afferunt materia, per quam posset existerre deficienribus existentias, quas illi possint formæ vnitæ tribuere. Confirmo eandem doctrinam. Tenet cōmuni sententia omnia accidentia materialia esse præsentia, per præsentiam quantitatæ, & nihilominus adhuc in hac sententia dicimus accidentia posse separari à quantitate, & esse præsentia per modum alium, quem Deus illis distribueret distinctum à præsentia, quam habentur à quantitate, & de facto multi centent ita contingere in accidentibus Eucharistis, existimantes esse in spatiis per præsentiam materię primæ, quia ab hac quantitatæ non distinguunt, vel quia illi specialiter, & non quantitatæ præsentiam circumscriptiū tribut pro omnibus entitatibus, quæ sunt in compósito, dum illi sunt vnitæ, & nouū præsentia modum recipere illarum proprium, cum absque subiecto constituantur in Eucharistia: ergo eodem modo poterit contingere in existentia materię, si semel admittatur ab ipsa distingui, etiā dicamus de facto existerre per existentiam formæ. Ex his infraclam manet primum tēlū, quod in nos iaciunt Thomistæ, videamus an alia robustiora habeant.

4. Obicit D. Thomas: Omne esse accidentiale includit formam accidentalem: ergo omne esse substantiale includit formam substantialem: ergo implicat esse aliquod substantiale sine forma substantiali. Retorquo argumentum in Thomistis: omnis essentia accidentalis dicit formam accidentalem: ergo omnis essentia substantialis includit formam substantialis, sed essentia materię prima, essentia Angelus, & essentia Dei sunt essentia substantialium: ergo sunt essentia formarum substantialium ergo materia prima, Angelus, & Deus sunt vere formæ. Videant quid respondeat Thomistæ, si tenendus est arguendi modus, quo nos impetrant. Ego illum non admitto, & facile respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam. Cerne disparitatem: omne accidens essentialiter ordinatur ad subiectum respectu cuius est forma, & ita hæc est legitima consequentia: est accidens; ergo est forma. Substantia vero non essentialiter ordinatur ad subiectum cuius necessariò sit forma, & hæc est inepta consequentia: est substantia: ergo est forma substantialis, quia inter substantias sunt aliquæ, que ordinantur ad subiectum, cuius sunt formæ, & alia plurimæ, quæ nullum subiectum respiciunt, neque rationem habent formæ, sicut Deus, Angelus, corpus simplex si datur & materia prima.

5. Obicies secundum: Implicat aliquid esse in rerum natura, quin sit sub determinata specie: sed si materia existeret sine forma, non existeret sub determinata specie: ergo implicat ita existerre. Minorem probat. Materia constituit sub hac determinata specie per formam, & ex se est indiferens, ut contrahatur ad hanc vel illam speciem: ergo si est sine forma, est cum hac indifferencia, & non constituta sub determinata specie. Concedo maiorem, nego minorem, & distinguo illius confirmationem. Materia est indifferens ex se ut constituitur sub hac, vel illa specie materia, & pars materialis, & determinatur per formam, ad determinatam speciem materię, nego: est indifferens ad componendum hoc vel illud totum, & per formam determinatur, ut componat hoc totum, potius quam illud, ut constituit hanc speciem adiquatam totius, concedo. Deinde nego consequentiam, quia non repugnat esse in rerum natura entitatem aliquam sub determinata specie entis incompleti, & indifferente ad componendum hoc, vel illud totum, quod cum alia compare valet componere.

6. Obiicies tertio: Non potest esse natura hominis non contracta ad aliquod individuum: ergo neque materia prima non contracta ad aliquam formam. Probatur antecedens: difficultas est existerre puram potentiam sine actu, quam vnum actum sine alio; ergo difficultas est existerre materię primam, quia est pura potentia sine actu, quam ratio hominis, quae est actu sine differentiâ individuali, quæ est alijs actus. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam. Ad confirmationem dico: nihil posse esse difficultas, quam existerre vnum actu sine alio secum

identificato, idem enim esse sine ipso est implicatio, quæ nulla major. Itaque nego antecedens, & distinguo illud, quod subsumitur in consequenti; videlicet, materię primam esse puram potentiam logicam, & obiectuum, nego: passum concedo, & nego consequentiam.

Inquires an casu, quo materia prima conferuaret sine forma, conferuanda esset eodem influxu, quo nunc conferuat, vel alio, quo suppleretur defectus formæ. Influxum futurum esse diuersum tenere videntur Conimbr. art. 3. citato, eundem permanentur defendit Suarez suprà num. 7. In hanc sententia feror, quæ iuxta dicenda Puncto sequenti, vbi probabat materię primam ex se naturaliter posse existerre sine forma, necessariò tenenda est. Do tamen materię non posse naturaliter existerre sine forma, neque separaram à forma suam exigere conseruationem, & Suarium sequor. Ratio conclusionis hæc est: Actio creativa terminata ad materię, idem principiū habet, idem subiectum (si actio creativa subiectum habet) & nullam aliam circumstantiam per se distinctam respicit, quando materia habet formam, & quando illa caret: ergo nullum est caput, ex quo alignetur distinctio inter actionem terminatam ad materię carentem formam, vel illam habentem: respicere in utroque casu eadem circumstantias à quibus per se dependet, probatur, quia actio creativa materię per se non dependet à materia, neque à negatione materię, à quibus ex vi actionis independens constituitur: ergo nihil est speciale in uno casu, quod non sit in alio, à quo actio creativa per se physice dependet.

Dices, creationem esse debitam, quando terminatur ad materię informatam, & indebitam quando respicit materię existentem sine forma. Contraria: esse debitam aliquam entitatem cum his circumstantiis & indebitam sine illis, non dicet diuersitatem entitatis, quæ debita, vel indebita dicitur, vel circumstantiarum, ex quibus resultat, vel non resultat debitum, eundem enim influxum, quem Deus modò exhibet ad exigentiam cause naturalis, & debitus dicitur, potest praestare nullā causā exigente talem influxum, & indebitus dicitur, sicuti eamdem pecuniarum extēmā largitionē, quam modò exhibeo ex iustitia, postem ex liberalitate exhibere, si mihi nulla esset iustitia obligatio. Doctores nonnulli, qui assertunt actiones externas specificationem diuersam defumere ex diuersis motiis actuum, à quibus imperantur, consequenter dicere possunt per diuersam actionem conseruari materię primam cum forma, & sine illa, iuxta cōmuni sententiam assertentem materię primam existentem sine forma non exigere propriam conseruationem, quam exigit quando est cum forma, quia quando Deus materię conseruat sine forma caret motu, quod habebat ad illam conseruandam cum forma, quod erat exigentia, quam propriæ conseruationis habebat materia.

P V N C T V M VII.

An materia dependeat à posteriori, à forma; & an possit naturaliter existerre sine illa.

QVæ sub præfixo titulo continentur productiorem char tam exposcent, quæ apud authores communiter fortinuntur, ideo longius aliis rem tractabo.

§. I.

Scopus difficultatis presigitur.

MAteriam primam non posse naturaliter existerre sine forma supponunt, & non disputant, plerique Doctores Ita sentiunt præter alios plurimos Suarez, Conimbr. Rub. & Hurtadus, qui perspicuum esse affirmant, onnes locis citatis, Puncto precedenti. Quia hanc sententiam dependentiam quandam à forma materię tribuunt, ratione cuius naturaliter esse non possit sine forma. Doctissimi recentioribus hæc dependet à posteriori difficultas visa est, existimat enim terminis ipsis dependentie, & à posteriori, quod sonat ab effectu, implicationem in uolu, quia nihil à suo effectu dependere potest. Arriaga suprà assertit se fundamentum talis dependentie non inuenire, nihilominus illam defendit, afferitque nos posse probabiliter eam tueri fretos communī autoritatem.

Dependen

Dependentia à priori omnibus est satis nota, quæ est ab aliquo se tenente ex parte caufæ, & actus primi ad effectum. Dependentiam à posteriori appellant communiter Doctores connexionem, quam habet causa cum effectu, vel quævis entitas cum illa, quam non supponit ex parte actus primi, & sine qua esse non potest. Ita Suarez disp. 15. Metaph. sect. 8. n. 16. & tom. I. i. 3. partem disp. 8. sect. I. Fonsec. 5. Metaphys. c. 2. q. 3. sect. I. Dependentiam hanc non à causa acuti recentiores partiuntur, in dependentiam à posteriori, & in dependentiam ab aliquo co-mitante. Dependentia à posteriori est connexionem, quam habet causa cum effectu, sine quo subsistere nequit. Dependentia à co-mitante est, quam habet entitas cum alia, que rationem non habet caufæ, neque effectus respectu illius, & sine qua subsistere non potest, talis est dependentia unionis ab extremis, que annexit, que omnium fructuosa est. Dari dependentiam non à priori, hoc est non à causa, siue illa à co-mitante, siue à posteriori appellanda sit, nulli dubium esse potest, vno enim dependet ab extremis, que illius non sunt causa, & quilibet modus per creationem productus, v.g. præsentia, quam dicam posse creari essentialiter connectitur cum subiecto, quod praesens constituit, sine quo naturaliter esse non potest. De dependentia causa ab effectu, quam recentiores predicit etiam communis sententia dependentiam à posteriori vocant non leuem mihi rationem indidit dubitandi doctissimus Magister, quam postea aperiam.

Premoneo non omnem causam habere connexionem necessariam cum omni effectu, quem naturaliter producit, ita ut si effectus impeditur naturaliter illa subsistere non possit. Patet in igne producente necessariò calorem, in materia applicata, qua productione impeditur naturaliter subsistit, nullus enim dixit ignem non comburentem. Babylonicos pueros supernaturaliter fuisse conseruatum ex defectu productionis, quam intendebat. Secundo agens naturale, cuius actio ab alio naturali agente impeditur, naturaliter conseratur, vt patet in agente frigido, quod propter resistentiam contrarij non agit in passum: ergo etiam illius concurrus supernaturaliter à Deo impeditur, eodem modo exigeret sui conseruationem, quia in utroque casu idem illi impeditur influxus, & cum maiori violentia quando impeditur ab agente naturali, vt probabo. Physic. Controvers. 6. Neque hæc connexionem datur necessariò in causis respectu simplicium emanationum, quia aqua per simplicem emanationem frigiditatem ut octo producit, sine qua absque miraculo frequenter conseratur.

In materia de qua pocedit nostra disputatio potest hæc dependentia à posteriori esse immediatè ab ipsa forma, vel tantum à dispositionibus immediatè, & mediatè à forma. Quomodo cumque illa sit eamdem difficultatem haberet, quia utriusque est ab aliquo posteriori natura, cum quo dependentiam annextere haud facile est. Illico expandam quod contra hanc dependentiam acutè excogitarunt recentes.

Aduce reiecta dependentia à posteriori materia à forma sentienti multi, supposita iam materiam productam in primo instanti sue creationis cum forma, non posse sine illa naturaliter existere, quia non potest expelli forma, quam semel acquisivit materia, alia formam non introducta, neque illius dispositiones ad aliam formam, que illam secum necessariò trahunt postquam de dependentia dixerim, discutiam.

S. II.

Dependentia à posteriori causa ab effectu discurritur.

Omnis causa est prior naturæ effectu: ergo antequam sit effectus supponitur entitas causa: ergo supponitur quidquid necessarium est, vt existat: ergo quocumque alio existente, vel non existente erit causa: ergo causa non dependere potest ab existentia effectus, ergo deficiente effectu subsistit causa. Dices supponi quidquid necessarium est ex parte actus primi ad effectum, non verò quidquid est necessarium illo posterius, & ita non quocumque alio deficiente erit causa, requiruntur non solum illa, quæ causam antecedunt, sed que sunt illa posterioria, à quibus eti non à priori, à posteriori dependet. Contrà: implicat id, quod est posterius aliquo requiri ad illud quod ipsum præcedit, quod sic probo: illud, quod est posterius nullum

influxum physicum, neque moralem potest præstare in illud quod est prius, quia illud supponit iam existens cum omni dependentia physica à suis causis & causas determinatas in actu secundo ad productionem: ergo neque potest physicè influere, neque moraliter determinando causas, ut influantur nullo modo: ergo causa non indiget effectu, ut existat, etiam si necessariò sit cum illo connexa, quia ab ipso necessariò dimanat, quod non est ab illo dependentiam habere, sed effectum necessariò dependere à causa, à qua necessariò dimanat. Ob quod entitas causa ex vi sua productionis poterit absque effectu consistere, si Deus illum impedit, vbi negatio effectus miraculosa erit, & non causæ conseruator, sicuti in igne Babylonico contingit. Ad rem multum pulchra verba, quæ ex D. Th. in 4. distinet. 44. q. 1. art. 1. satis opportunè referuntur. Illud, quod intelligi in materia ante formam, remanet in materia post corruptionem, quia remoto posteriori remanet adhuc prius. Quibus verbis docet Angelicus Doctor corrupta forma, seu destruто composite remanere illud, quod erat ante formam & compositum, scilicet materiam; rationem, quam supra expendebam, reddit Angelicus Doctor, quia remoto posteriori, hoc est effectu, remanet adhuc prius, hoc est causa, quæ antequam effectus esset, existens supponeretur, & supponeretur illius principium determinatum ad illius productionem, vel conseruationem, numquam enim ex prævisione effectus potest Deus, aut aliud i principium determinari ad producendum causam, quia antequam videatur effectus, causam prævideri productam necesse est.

Nullus qui ingenuè rationem hanc meditetur, non illam magni momenti ad hanc dependentiam à posteriori expugnandam ase agnosceret. Nihilominus in gratiam communis sententiae explicabo quomodo hæc dependentia à posteriori defendi possit, ita ut hæc illatio à posteriori vim haeat: non existit effectus: ergo causa non naturaliter conseratur, vel producitur in illo instanti temporis, in quo est effectus negatio. Posset quis excoigitare entitatem aliquam, quæ postquam sic producta non petat conseruari nisi casu, quo Deus sit determinatus præficiam illam conseruet ad concurrendum cum illa ad effectum producendum, & similiter si naturaiter producenda sit, exigat ut antequam Deus illam producat, supponatur determinatus ad concurrendum, cum illa ad effectum, qui necessariò oritur ex illa causa producendum, in quo casu productio & conseruator causa supponit determinationem Dei ad concurrendum cum illa, non absolutam, quia antequam Deus determinatus sit ad producendum causam, non potest esse determinatus ad concurrendum cum illa, quia concursus cum aliqua causa supponit existentiam causæ, sed conditionatam, si produxero, vel conseruauero concurram cum illa, quo decreto præmisso non potest causa adhuc de potentia Dei absoluta, non connecti cum effectu, à quo si dependeat absoluta productio causa, dependebit ab aliquo, quod simul cum existentia causa, necessariò connexionem est cum effectu, & consequenter dependebit mediatè ab effectu, non à priori, sed tanquam ab aliquo ita connexo consequenter; & tanquam cum affectu, cum illo, quod productio causa supponit tanquam quid antecedens, ita ut de potentia Dei absoluta illo posito, non possit non esse, & ita erit legitima consequentia: non est effectus: ergo causa non fuit producta; præsupposito decreto conditionato concurrendi cum illa, casu, quo Deus illam producere: ergo non fuit producta naturaliter, quia entitas huius cause exigit produci hoc decreto præmisso, ita ut si aliter producatur, illius productio sit contra, vel præter id, quod exigit entitas ex sua natura.

Alio modo posset dici dari causam non naturæ suæ existentem hoc decretum tanquam quid præmissum ad sui productionem vel conseruationem, sed scientiam conditionatam, quæ Deus agnoscat, hanc causam habituram effectum, si Deus illam producat, ita ut voluntatis actus, quo Deus causam producit iuxta id, quod ex natura sua exigit necessariò supponat talem scientiam, quæ deficiente subsistere non posset, sed si Deus causam produceret independenter à prævisione effectus futuri sub conditione, vel quam vidit talem effectum non habituram, si Deus causam producat, talis producitur, non esset naturalis, neque conformis exigentia effectus producendi, cuius absolute existentia supponit effectum sub conditione futurum, tanquam obiectum scientie requisitus ad actum voluntatis, ex vi cuius Deus iuxta ipsius naturam causam est producitur,

Curus. in quo casu hæc est legitima consequentia, non est effectus; ergo causa non fuit producta præviso effectu futuro sub conditione existentia ipsius causæ: ergo non fuit producta iuxta suam exigentiam, quia ipsa exigebat produci, præviso effectu sub conditione sua existentia. Similiter erit recta illatio: causa fuit producta naturaliter: ergo fuit producta præviso effectu futuro sub conditione existentia causæ: ergo implicat existere causam sine effectu, quia purificata conditione implicat non absolute existere effectum, quem Deus præuidet sub illa conditione futurum. Quo casu productio absoluta causæ dependebit à scientia terminata ad effectum futurum sub conditione sua existentia & ab ipso effectu sub illa conditione tanquam ab obiecto talis scientie, in qua dependentia nulla est implicatio, quia rectè potest effectus conditionis supponi non physicè, sed obiective tantum ad ipsum sub conditione futurum, quod contingit in prudenti cordati hominis determinatione, in qua ex eo quod præuidit effectum futurum esse, si tales causam applicaret, causam applicat, ex qua dependet absoluta futuritudo effectus, quæ sub conditione præcessit præsumam applicationem causa à qua dependet.

9

Rufus alio modo poterit esse causa, quæ petat produci per actum, que Deus decernat illius existentiam, & simul per eundem actum existentiam omnium, quæ requiruntur ad effectum, ita vt per eundem actum dicat Deus: volo producere causam, & volo illi præstare omnia, quæ requiruntur, tum ex parte mei, tum ex parte cuiuscumque comprincipij, seu circustantia ad effectum producendum. Non repugnare aliquam virtutem exigere produci ex vi actus prædicti probo: Potest Deus per eundem actum decernere obiecta inter se diuersa, etiam vnum supponatur ad aliud: ergo potest per eundem actum voluntatis ferri in productionem causæ, & in existentiam omnium, quæ simul cum illa prærequiruntur ad effectum, quorum aliqua, eti posteriora sint ipsa causæ, quia possunt esse illius passiones, & saltem decreta. Dei concurrendi cum illa, quod prærequiritur ad effectum, supponit existentiam causæ, & est posterius illa, quod reflexè respiceret actus, quo Deus decerneret causam & omnia, quibus ipsa indigebat ad producendum effectum: possunt tamen decerni à Deo cum ordine prioris & posterioris tenente se ex parte obiecti, licet ex parte actus, simul, hoc est, per eundem actum producatur; non enim repugnat per eundem actum decerni hoco, vt prius, & illud, ut posterius, ita ut obiecta inter se habeant ordinem prioris, & posterioris, & non actus. Sicuti contingit in electione identificata cum intentione: ergo potest dari causa quæ exigit produci ex vi talis actus, in quo nulla erit repugnans; tunc sic: causa ista si naturaliter erat producenda, & iuxta suam exigentiam esset producenda per actum, ex vi cuius existentia requirita ex parte cause secunda, & cause primæ ad effectum producendum: ergo haberet connexionem cum reliquis præ requisitis ad suam operationem tanquam cum his, quæ necessariò existebant, ex vi eiusdem actus, quo ipsa naturaliter producebatur, quæ connexionem esset cum extremis comitantibus, non antecedentibus, quia non essent prius causa, sed simul ex vi eiusdem actus: ergo haberet connexionem mediatam cum ipso effectu; quidquid enim est connexionem cum aliquo, ex quo necessariò oritur effectus, necessariò cum ipso effectu connexionem haberet. In hoc casu esset legitima illatio: non est effectus, ergo causa non fuit de cœta cum omnibus præ requisitis ex parte actus primi adæquati ad operandum: ergo non fuit producta iuxta illius existentiam, ex vi cuius debet decerni simul cum omnibus præ requisitis ex parte actus primi adæquati ad operandum: ergo non fuit producta naturaliter. Similiter rectè fieret argumentatio: causa fuit de cœta naturaliter, & iuxta suam exigentiam: ergo cum omnibus præ requisitis ex parte actus primi adæquati ad effectum: ergo ita necessariò est effectus, vt hac productione supponit ex vi huius decreti illum non possit impedire Deus, quia postquam Deus causam primam constituit in actu primo adæquato, & suam omnipotentiam applicauit ad concurrendum cum causa ad effectum, implicat non velle cum illa concurrende, quia implicat non existere de cœta concurrendi ex suppositione, quod iam existit, vel ex suppositione, quod existat aliud reflexum, quo Deus tale de cœta habere decernat. In hoc casu causa ut naturaliter producta necessariam connexionem habe-

ret tanquam cum aliquo comitante cum illa, ex quo effectus oritur tanquam ex causa, & ita connexio respectu extremitati esset connexio cum aliquo comitante, & respectu extremitati mediati cum aliquo posteriori, quod adhuc de potentia Dei absoluta, ex vi illius prioris non posset non esse.

Alii posserent excogitari causa, quæ pateret produci si naturaliter esset producenda ex vi actus, qui indubitate respiceret existentiam cause, & effectus dependentis ab illa, ita vt ex parte actus non prius Deus decerneret causam, quam effectum, etiam decerneret causam priorem, & effectum posteriorem, quia vt suprà dicebam, potest Deus per eundem indubitabilem actum sine ordine prioris, & posterioris ex parte decreti decernere obiecta, quorum unum sit prius, & aliud posterius, & decernere prioritatem ipsorum, & dependentiam unius ab alio: ergo potest esse causa, quæ ita petat produci: ergo potest dari causa, quæ non possit existere sine effectu adhuc de potentia Dei absoluta; si semel supponatur producta iuxta illius existentiam, ergo dependebit à posteriori ab effectu, & hec erit legitimus illatio, non est effectus, ergo causa non est naturaliter producta, & similiter ita, causa est naturaliter producta: ergo adhuc diuina intercedente potentia, supponita illius naturaliter productione, non potest non esse effectus: Vtramque illationem à priori, & à posteriori expendo. Non est effectus existente causa: ergo causa non fuit de cœta per actum, quo simul ex parte actus decernetur effectus: ergo non fuit producta iuxta illius existentiam, ex vi cuius simul cum effectu decernenda erat: ergo non fuit producta naturaliter. Hæc illatio est legitimus à posteriori supposita existentia causa: illam à priori conficio, idemque euincio: causa fuit de cœta naturaliter: ergo iuxta existentiam sua naturæ: ergo simul cum effectu similitate le tenente ex parte decreti, ergo implicat non esse effectus, cuius existentia simul cum existentia de cœta fuit.

Ex hoc inferes hanc non esse rectam illationem, causa est prior effectu: ergo est prius de cœta, quo decernitur causa, de cœto, quo decernitur effectus, quia possunt decerni ex vi eiusdem decreti. Ex hoc principio rectè infringitur hæc illatio, quam contra dependentiam à posteriori recentiores expendebant, effectus est posterior causa: ergo illo deficiente causa subsistet, quia etiam effectus est posterior causa, actus tamen per quem decernitur effectus, & actus per quem decernitur causa, est idem, & ita deficiente de cœto effectus, deficit actus voluntatis Dei ex vi cuius existit causa. Hæc connexio inter effectum, & causam est in de cœto, à quo effectus & causa dependunt à priori, & ita connexio causa immediata est cum de cœto quod supponit tanquam principium illius, & mediata cum effectu, qui oritur simul cum illa ab eundem de cœto, tanquam à principio communis effectus, & causa, & ita connexio isti inter effectum, & causam poterit dici connexio extremitorum, que comitante procedunt respectu de cœto Dei, etiamque inter se, se habeant ut prius, & posterius.

Hæc meditatus sum ut aliquo modo subsistere posset hæc dependentiam à posteriori, quæ sine examine plus aquo apud Doctores inualuit.

S. II I.

Totius difficultatis resolutio.

Sentio materiam primam nullam habere ex natura sua connexionem à posteriori cum forma, neque dispositionem, sed naturaliter conferuandam esse, & iuxta ipsius exigentiam, etiamque carcerem omni forma substantiali, & dispositionibus requisitis ad omnem formam, hoc est, ad acquirendam hanc vel illam ex omnibus possibilibus. Ita Gabriel, & Mars. apud Soar. dis. 15. Metaph. sect. 8. n. 6. vbi illam tueri affirmat, Patres, qui censent in prima mundi conditione materiam sine forma fuisse creatam, quos adduxi Puncto precedenti, illamque tueruntur plures acutiores. Probo: In primis, quia nullum est fundamentum, quod suadeat aliquam ex causis, quæ existit modo, habere aliquam existentiam, ex his, quārum possibilitatem explicuī à n. 7. ratione cuius existere non possit naturaliter non existente effectu, imo conflat illam non habere virtutes actiue: ergo non ponenda est talis exigentia

exigentia in materia prima, cum nulla sit specialis ratio ad illam constituantem in materia respectu formæ, potius quæ in aliis causis respectu suorum effectuum. Confirmatur si aliqua causa à posteriori dependet ab aliquo effectu, illum potest per simplicem emanationem producere, sic vulgo dicitur, etiamque dependere à posteriori à suis passionibus: sed materia prima non potest producere formam substantialiem neque dispositiones per simplicem emanationem: ergo non dependet à posteriori à formæ, neque à dispositionibus. Maiorem probo inductione reliquarum causarum; anima etiamque à posteriori dependeat à productione suarum passionum, non dependet à productione suorum actuum: ignis si à posteriori dependet à productione caloris, quem in se præducit, non dependet à productione caloris exercenda in subiecto extraneo, non alia ratione nisi quia anima producit suas passiones per simplicem emanationem, actus vero non ita, & ignis producit similiter in se ipso per simplicem emanationem calorem, in subiecto autem extraneo non per simplicem emanationem, sed dependenter à subiecto extraneo, & ab applicatione ad illud, quæ valde contingenter subiecto accidunt. Ratio à priori hæc est: omne ens virtutem habet ad producendum independenter ab alio comprincipio creato id, à quo dependet à posteriori, & illud sine quo naturaliter conseruari nequit: ergo omne ens potest per simplicem emanationem producere id, quo indiget à posteriori ad sui conseruationem, si ræ vera aliquo indiget. Antecedens probo. Si aliquod ens à posteriori exigetur tanquam sui effectum, illud, cuius non est principium ad æquatum, exigetur aliud comprincipium ad talem effectum producendum: non potest tale comprincipium exigere, nihil enim exigit ad sui conseruationem id, quod non est illius causa neque effectus, neque terminus aut subiectum, cuius sit modus, relatio, aut actus: ergo non potest exigere effectum, quem non potest independenter à quocunque alio producere. Major est certa, quidquid enim conexum est cum aliquo, medio illo, connexionem habet cum eo, quod requiritur ad illius existentiam: minor ex ipsis terminis appareat, quorū enim dicetur materiam primam exigere causas productivias primarum qualitatum à quibus in conseruari dependeat, ex eo quod dependat à primis qualitatibus, quæ existere non possunt absque aliqua causa, à qua producantur: Ex quo fundamento dici poterit, materiam primam exigere virtutem productivam formarum substantialium, à qua in conseruari à posteriori dependeat, quia dependet in conseruari ab ipsius formis.

Confirmo eamdem conclusionem à paritate animæ rationalis: rationalis anima essentialiter est forma, & ex natura sua ordinatur ad componendum compositum, ut definitum est, & ostendam Controvers. I. de anima Punct. 3. & nihilominus naturaliter conseruatur sine materia: ergo si materia prima semel sine forma prodecoreretur, aut priuaretur formam, quan habet, etiam talis priuatio, quod modum effet supernaturalis, conseruatio materia est naturalis, & iuxta existentiam materiae. Confirmatur: non minus ordinatur forma ad componendum totum cum materia, quam materia ad componendum totum cum formam: ergo non minus ordinatur forma ad materiam, quam materia ad formam, cum vtrique ordinetur ad alteram ratione compositi, ad quod primariò, & per se ordinantur: ergo sicut forma absque materia naturaliter durat, ita materia sine forma. Vtrique enim est mutuo relata, vtrique incompleta, vtrique creata. Respondent nonnulli animam posse operari non vnitam materie, materiam vero non posse operari non vnitam aliqui formæ. Contrà: Materia nuda omni formâ substantiali potest suam præsentiam producere, & quantitatem si illius est productiva, & alias passiones, si quas proprias habet, reliquias vero quas non exercet extra totum ex se neque in toto producere posset, falso ut principium ad æquatum, neque illas producere adhuc ut principium inadæquatum, quia materia prima etiam forma vnta, principium actuum non est adhuc inadæquatum passionum propriarum totius, neque vitalium actuum ut probabo, Controvers. 3. de anima: ergo ex eo quod esset sine forma non esset impotens producere aliquid, quod posset vnta forma producere, quod animæ contingere certum est, quia anima virtutem habet actiua ad producendas sensationes, quas producere nequit absque materia, sine qua subsistere potest: ergo etiam materia

non exerceret omnes actiones non vnta formæ, quas exhiberet illi vnta, quod respectu passionum illi continget, quia plura pateretur in toto, quod extra illud non patitur, posset non vnta forma naturaliter conseruari. Ultimum suaderet, materiam primam non dependere in conseruari à suo effectu, singularis exigentia requirita in entitate respectu sua productionis, & conseruationis, ut à posteriori dependeat in conseruari à suo effectu, quam explicui §. præcedenti, cuius existentia nec minimum vestigium in natura reperies, & absque leui conjectura talem dari dicetur, cum adhuc illius possibilitas non facilè possit explicari.

Obiicies: Materia prima non potest esse sine quantitate, & sine præsenti: ergo neque sine forma substantiali: idem argumentum fieri potest de animo rationali: animus rationalis non potest esse sine præsenti; ergo neque sine materia. Dicam propriis locis negato concursu cuicunque entitatis ad producendam præsentiam, & quamlibet passionem, adhuc illius conseruationem fore naturalem, etiam si talis negatio sit quoad modum supernaturalis, sed omisso antecedenti, negari potest consequentia, quia materia prima producit præsentiam, & quantitatem per simplicem emanationem, & formam substantialiem recepit non per simplicem emanationem, sed dependenter ab aliis principiis quod sufficiens effert, ut non dependenter à posteriori à forma, etiam si dependenter ab aliis effectibus, quos per simplicem emanationem producunt.

Obiic. 2. Forma materialis non potest conseruari per educationem dependenter à subiecto quin illi sit vnta: ergo forma indiget informatione, ut possit existere: ergo materia similiiter indiget vniōne ad formam ad sui naturalem conseruationem, quia non minus ordinatur materia ad vniōnem cum formâ, quam forma ad vniōnem cum materia. Antecedens probatur: si forma educta non indigeret vniōne, ut conseruaretur, quando per informationem formæ ignis, expellit informatione formæ ligni, permaneret forma ligni educta, & non informans; Sed non permanet sine vniōne: ergo neque materia ex vi creationis sine eadem vniōne. Si diccas educationem formæ ligni, destrui per educationem formæ ignis, quæ supponitur ad vniōnem, quia non minus opponuntur educationes, quam vniōnes formarum incompofibilium in ordine ad idem subiectum, insto: Creetur forma ignis, & vniatur materia ligni, tunc non permanebit forma ligni: adhuc educta ex subiecto: ergo ex eo quod non permanere possit ex vi educationis ablique vniōne. Antecedens nullā suppositione facta pater in forma embryonis, cuius eductio definit esse ex eo quod anima rationalis informat materiam, ex qua educebatur: sed informatione anima tantum opponitur cum informatione formæ embryonis, & cum ipsa forma, ut informant: ergo ex eo præcisè definit esse, ut educta, quia non potest esse ex vi educationis sine vniōne ad subiectum.

Repondeo formam præcisè ut informantem per se & immediate opponi cùm alia forma, ut informantem idem subiectum, & ut educta ex illo, licet primariò, & principaliter cum ipsa, ut informant, & secundariò cum ipsa, ut educta, quia eo ipso quod opponitur informatione huius formæ cum informatione alterius, opponitur cum educatione respectu ejusdem subiecti, ex qua necessariò per se loquendo infertur informatione cum qua primariò est oppositio.

Ex his infero materiam naturaliter esse conservandam si semel naturaliter, vel supernatur aliter poneretur absque illa forma, & illius creationem non fore supernaturalem etiam si crearetur absque illa forma, licet iuxta illum naturam, postquam creata est, petat in eodem instanti temporis informari aliqua forma substantiali, ad quam ordinatur, non tamen ex hoc capite effet supernaturalis illius creationis, si illam non conserueretur informatione aliqui formæ, sed ad plurimum supernaturalitas posset quoad modum existere in negatione formæ, quæ semel iam producētæ materia produci debebat.

Restat modò breviter definiendum an semel materia producta cum forma substantiali, possit naturaliter permanere absque omni forma. Negant plurimi, quia existentiam non posse dependi dispositiones ad hanc formam nisi introducatis dispositionibus formæ contrariae. Ex quo infertur non posse materiam caere hac formâ in instanti, in illam; non potest illa primitari, quando caret illis, habet dispositiones

15

16

17

18

19

dispositiones ad aliam formam, quæ necessariò illas consequitur, ergo numquam potest priuari hac forma, quin adueniat alia. Hoc principium multis est familiare, & mihi valde dubium. Quomodo enim probari potest numquam corrumpi dispositiones ad hanc formam, nisi per introductionem dispositionum ad aliam, licet enim certum sit calorem disponentem ad hanc formam, & sic de alijs qualitatibus, non corrumpi nisi per formam contrariam, unde locus habebit frigiditatem sufficientem ad corrumpendum calorem requisitum ad hanc formam, sufficientem disponere ad aliam, cum tot qualitates requirantur, ut sint omnes dispositiones requisite ad formam contrariam, & ex defectu vnius definint esse quæ requiruntur ad hanc formam? Imò ex hoc capite argumentum desumo ad probandum posse materiam existere sine forma, ex eo quod deficient dispositiones requisite ad conseruandam præexistentem, & nondum adueniente necessaria ad aliam introducendam. Ex eo quod materia informata modò formi ligni modò recipiat duos, trésve caloris gradus, totidèque frigiditatis amittat, non recipit dispositiones sufficientes ad aliam formam acquirendam ergo si forma ligni dependeret tanquam à dispositione necessariò ab aliquo gradu frigiditatis amissi maneret nuda omni forma. Dices conditionem esse veram, & numquam posse conditionem purificari, quia numquam potest amitti dispositio necessaria, nisi per contrariam sufficientem, ut ad aliam formam disponat. Contrà: Ex quo fundamento colligi potest oppositam qualitatem cuicunque necessaria ad conseruandam hanc formam semper sufficientem esse, ut materiam adæquatè disponat ad alia cum non quæcumque alteratio, ut dictum est, sit sufficiens dispositio ad formam aliam acquirendam? Nullum vel leue potest inueniri, imò moraliter videtur impossibile rem ita se habere.

Urgeo fortius in productione viuentium; viuentia, ut communis fert opinio, requirunt tantam determinatam quantitatem ad primam sui generationem, quam vocamus minimum materiæ requisitum, quia non possunt in minori generari. Minimum hoc requisitum per partes dispositionis, ita ut prius recipiat intentionem ultimò requisitam pars propinquior agenti, & postea remotor alia, in illa temporis mensura in qua est cum toto temperamento qualitatum requisitarum ad formam hominis pars propinquior, & adhuc remotor ilud non acquisuit, prius pars non recipit formam hominis, neque habet dispositiones ad conseruandam formam feminis, vel embryonis, quia illas amittit, per dispositiones ad formam hominis: ergo prius tempore amittit formam feminis, aut embryonis præcedentis ex dispositionum defectu, quam acquirat formam hominis: ergo si ratione dispositionium negotium hoc est transigendum, materia prima manet absque forma in illa mensura temporis, in qua pars materiæ minor minima requirit ad formam viuentis recipiendam habet iam totam qualitatum intensiōem ad formam viuentis & nondum alia pars materiæ est disposita, in qua non potest acquirere formam viuentis, neque conseruare præexistentem formam, quia iam caret dispositionibus requisitius ad illam conseruandam. Respondent nonnulli posse formam per aliquod tempus conseruari in via corruptionis sine propriis dispositionibus, cum dispositionibus ad aliam formam, non verò per longum tempus. Contrà: forma substantialis aquæ est dependens vel independens à dispositionibus in omnibus temporis instantibus: ergo si in hoc instanti potest conseruari sine dispositionibus, eodem modo poterit in ulteriori conseruari, & necessariò conseruabitur, quoque noua causa corruptionis illius adueniret.

Porrò si quis fundamento prædicto innixus assereret materiæ posse, & de facto esse aliquando sine forma, ex defectu dispositionum, quæ ad præcedentem retinendam requirebantur, & quia nondum aduenire omnes requisitæ in toto materiæ minimo ad aliam recipiendam, & ita materiam nudam omni formâ existere quoque completere extenuit, & intensiō totum temperamentum ad formam venturam, contra communem sententiam sentire, sed difficultè potest à propria remoueri. Nihilominus firmum esse volo materiam primam semel informatam aliqua forma substantiali non posse naturaliter permanere absque illa forma. Fundamentum huius conclusionis esto, formam in conseruari nullo modo pendere à dispositioni-

bus, & naturaliter conseruandam esse cum vniione ad materiali etiamsi dispositionem omnem ex vi cuius fuit introducta, amittat, & absque illa permaneat, quod evincam Controu. i. de generatione Punct. 4. Vbi de modo, quo dispositiones ad formam concurrente fusè dicam. Ex hoc infero formam substantiali non posse expelli à subiecto exercitam: Vnde prius est natura, eti in eodem instanti temporis, materiam nouam formam acquirere, quam antiquam amittere, & ita naturaliter contingere nequit absque omni forma permanere.

P V N C T V M VIII.

De unitate specifica materia prima sublunaris.

Quæstio hæc plurim Thomistarum limina nō attingit, apud quos illius subiectum non subsistit, afferunt enim materiam primam speciem non habere. Ceterum iam rationem substantię incompletę & partis essentialis compositi formæ communem materiam accommodauit, idemque propriam differentiam statuit, per quam differt à forma, ex quo constat metaphysicè compositum esse ex genere & differentia, quæ essentialiter illius speciem componit. Quod si familiare sit antiquis Philosophis afferere materiam primam non habere speciem, ut plurimum vñtrut nomine species, quatenus idem quod pulchritudo significat, quia absque forma substantiali, caret pluribus accidentibus, quibus vestita & ornata eleganti resulget pulchritudine: in eodem sensu materia nudè sumpta informis dici solet, hoc est, impolita & incompta. Si verò aliquando de specie Logica loquuntur, tunc intelligenti sunt de specie adæquata totius ad quam compendiad ordinatur.

Materiam primam sumere suam speciem per ordinem ad formas cum quibus potest vñri ex pliciū Puncto 3. vbi dixi illius essentiam sitam esse in virtute terminativa vñionis cum formis per modum partis materialis compoſiti. Potentias per ordinem ad diuersos actus quos possunt exercere à posteriori specie distinguimus. Vnde illa potentia vñitius per modum partis materialis ab alia distinguetur specie, quæ diuersas specie vñiones respicit. Vñionem per ordinem ad quodcumque extreum specie distinctum, specie distinguimus, ex quibus constat materiam primam specie distinguendam esse per vñiones specie distinctas, quas potest terminare, & has per formas in ordinem ad materiam primam à posteriori cognoscendam. Ex quo infertur, illam materiam primam specie differre ab alia, quæ diuersis specie formis potest vñiri, & diuersa specie diuersa compondere. Sive omnes formæ, quæ respicit hæc materia adæquatè distinguuntur ab aliis, quæ respicit alia, sive tantum aliquæ, aliaque vñrique materiæ sint communes. Rem declarat exemplum. Si detur triplex materia quarium vna possit recipere formam leonis, & equi, alia formam canis, & bouis, alia formam leonis, & canis omnes haæ materiæ specie distinguuntur, duæ priores, quia habet actus adæquatè distinctos secundum se totos, neutra enim potest vñiri alicui formæ ex his, quas altera sibi vnit. Tertia ab vñrique similiter distinguetur, quia habet diuersum specifikationem adæquatum distinctum ab specificatiis aliarum materierum, etiamsi non secundum se totum, tamen secundum aliquam formam substantiali, ex quo essentialiter constat adæquatum specificatiuum, & ita absolute est specie distinctum, & ex illo diuersa specie potentia infertur à posteriori; sicuti diuersa esset specie potentia, quæ posset videre album, & nigrum ab illa, quæ tantum posset album intueri, etiamsi obiectum, quod mediis actibus attingitur, à quo ultime sua definiuntur à posteriori specificatio, non fit secundum se totum adæquatè specie distinctum, quia ad hoc ut aliquid absolutè specie ab alio distinguatur, non requiritur adiungere in compositione, ut secundum se totum distinguitur: homo enim absolutè specie differt ab equo, etiamsi non distinguitur secundum materiam, sed tantum secundum formam.

Posse dari materiam primam sublunarem specie distinctam ab hac, quæ de facto est minù est dubium, quia potest dari materia cui tantum possint vñiri duæ, trésve formæ, ex innumeris, quæ tunc valent vñiri, & potest dari alia, quæ

que non possit uniri alicui, ex his qua de facto existunt, & qua unica tantum forma possit uniri, quia non est de ratione materiae indifferens ad plures formas, ut probauit Punct. 3. que omnes materiae specie different propter diuersos actus, quos respiciunt, & propter prædicatum, perquod una ab alia notabiliter differet, quod passet esse multis communis.

Similiter affirmo posse dari duplum materiam respiciemt eisdem numero formas, quarum una illas respiceret tantum potentia terminatiu vniorum, tanquam extrema, quibus posset uniri ad tota componden, alia verò tanquam extrema quibus posset uniri, & que possent ex illa educi, quia ut dicam lib. 3. Controvers. 13. Punct. 3. non repugnat forma indifferens ex natura sua, ut creetur, vel educatur: ergo non repugnat forma, que possit per creationem producita uniri hinc materiae, vel educta ex altera uniri: ergo non repugnat dari duplum materiam respiciemt eadem formas, nam mediā unione, & receptione, alteram tantum mediā unione. Affirmo insuper has materias inter se specie distinguendas per diuersos actus immediatos, scilicet per diuersas uniones specie distinctas, quibus eisdem formas respiceret, sicuti distinguuntur specie in communi sententiis visiones hominis, & equi, circa eundem colorem per diuersa specie principia, sic similiiter uniones illas distinguenter per diuersas specie materias, à quibus specificationem diuersam haberent, quia unio specificator non solidum à forma, sed etiam à materia. Sed in materiis, quarum una potest recipere, & unire sibi formas, hac notabiliter differt ab alia, quae tantum potest eisdem formas sibi unire, & per prædicatum, quod potest esse commune multis materiis: ergo specie differt ab illa, & diuersos actus, hoc est, diuersas uniones, valeat quasi à priori specificare. Dixi tamen specificationem uniorum à materia tanquam ab extremo, esse quasi à priori; quia non est à vera causa, que tantum specificationem à priori dat.

Obiectum nos committere vitiosum circulum, quia sumus specificationem diuersam materiam ex diuersis actibus, specificationem diuersam actuū ex diuersa materia, unde idem per idem explicamus. Respondebam nos probare specificationem diuersam actuū ex diuersitate materiae, quasi à priori, & dicere materiam à posteriori specificari ex diuersis actibus, quod non probamus ex eo quod actus sint diuersi, sed ex alio capite, scilicet ex eo quod materia habeat virtutem recipiendi formam, quam non habet alia, ex quo absolute inferimus diuersitatem materierum inter se, & speciem distinctionem specierum, ex quo postea quasi à priori specificationem diuersam actuū respicimus, & dicimus materiam à posteriori specificari, ab his actibus, quos à priori probauimus distinctionem specificam ex materiis habitu. Ob hanc rationem dixi n. 2. uniones distinguendas esse per ordinem ad formas, in ordine ad cognoscendam distinctionem specificam materiae, quando vero iam ex alio capite nobis innoteat distingue specifica materia, possumus per ordinem ad materiam specie distinctam unione distinguere, & asserere ab his unioribus specie distinctis quasi à priori ex diuersitate materiae aliunde nota à posteriori materiam diuersam specificari, quod in nostro casu contingit.

Omne materiam primam sublunarem, que de facto datur esse eiusdem speciei probabiliter affirmo cum communi sententiis, quia quæcumque materia quæ potest sibi unire, & recipere omnes formas, quae potest alia: ergo nullum est caput, ex quo possit conici prædicatum aliquod specificum non omnibus communem in materiis, que de facto existunt, cum omnes similes apparent in virtute unitiva, & receptu formarum tam substantialium quam accidentalium. Antecedens fatis probabiliter suader experientia, quia videmus eandem materiam modo sub hac forma modò sub illa esse, & numquam videmus materiam aliquam, que formam aliam in particulari recusat, neque que renuat admittere dispositiones ad illam, quas non recuperet si illius receptu non esset, quia dispositionum receptio ad formam substantialis ordinatur. Quod si in materia semel informata auri vel adamantis, alia rurive rerum formis, quas incorruptibilis vulgo dicimus, difficulter esto numquam, formam aliam recipiat, eadem materia anteaquam esset cum tali forma, plures alias admissit, ex quo infertur, non ex defectu capacitatibus illas modò respicere. Si infestas forsan esse aliquam materiam,

quam nos non experti sumus, incapacem recipiendi formas, quas recipit alia materia illico existens. Dicam me non posse oppositum demonstrare, sed fatis probabiliter suaderi, talen materia non existere, ex eo quod nullum illius vestigium inueniamus, neque ratio aliqua, aut conjectura nobis suppetat ad afferendum talen materiam existere, & experientia oppositum monstrat in omnibus materiis, quas hucusque vidiimus.

Obiectum. Materia prima est imperfectissimum ex suo conceptu: ergo non potest dari alia materia specie distincta ab hac, quia si esset perfectior ista, non esset imperfectissimum ens, & ita non esset materia: si esset imperfectior, hac materia, quæ modo est, non esset imperfectissimum ens, & consequenter non haberet rationem materiae, quam simili habet, quia iam supponimus esse materiam; & quæ imperfecta cum ista esse non potest, quia repugnat duæ species perfectione, aut imperfectione aequalibus. Respondeo quidquid sit de aequalitate possibili inter duo specie distinctas, materiam primam non esse imperfectissimum omnium entium, quia accidentia sunt illa imperfectiora. Est tamen imperfectissimum ens substantiale saltem non modale præcisè ex conceptu materiae, quia materia essentialiter est imperfectior formæ, juxta dicta de illius essentia, & imperfectior toto, quod supra illam includit formam. Ex hoc tamen non inferri, dari non posse materiam imperfectiorem aliam, dum omnium perfectissima non attingat perfectionem imperfectioris formæ quam potest recipere. Non enim est de ratione huius materiae prima esse ita imperfectam ut non possit alia materia imperfectior dari, sed tantum est de ratione totius materie esse ens imperfectissimum comparatum cum formis, quibus potest uniri, & cum totis, quæ potest componere.

Dubitabis an materia prima sit receptu aliquarum formarum præter eas, quas de facto Deus hucusque produxit, & aliquando producit immediatè, vel mediis aliis causis secundis, vel possit recipere existentes, vel extiratas, & nullam aliam specie distinctam, ex his, quas Deus potuit creare, & nunquam sunt creandas. Ad hanc questionem rectè responder Arriaga disp. 2. sect. 9 subf. 2. Deum potuisse creare materiam, quae esset receptu harum, que de facto dantur, & simul aliarum purè possibilium, & quæ tantum harum esset receptu, & nos non posse certò scire, quam illarum creauerit; probabilius tamen posse dici tantum creasse materiam receptu formarum aliquando existentium & non purè possibilium. Quia cum Deus sciret, quas formas erat producturus, magis congruum videatur illis tantum materiam creasse, & non aliis nunquam futuris, esset enim absque villa necessitate in rerum natura virtus receptu speciei formæ, cuius nulla individua forma esset extirra. Non ago de distinctione vel unitate specifica inter materiam primam, & sublunarem de qua Controvers, de cœlo.

CONTROVERSA III.

De forma substantiali.

 CONTROVERSA secundâ nonnulla de forma
prælibauit, reliqua in præsenti peragim.

P V N C T V M P R I M V M.

Existencia forma substantialis statuitur.

Natura forma substantialis plerosque ex antiquioribus latuit Philosophos, alij ex posterioribus illas in elementis non agnoscabant, omnes denique totit erant in natura materia explicanda, & naturam formæ quam vix expiscabantur, tanquam quid ignotum omittebant; quos saxe reprehendit Arist. toto lib. 1. physicorum, & lib. 2. cap. 1. vbi formam perfectiore naturam dicit esse quam materiam. Idem tenet lib. 1. de parte animal. 1. cap. & lib. 7. Metaph. c. 4. & lib. 12. cap. 2. vbi vocat formam hoc atiquid. & lib. 7. quod quia est rei, hoc est, quod tribuit ultimam quiditatem, ultimum constitutum, ultimumque prædicatum

O essentialis

Franc. de Oviedo, Philosoph. Tom. I.